Opłata pocztowa uiszczona ryczałtem.

NAJER FOLKSBLAT | פּרייז 20 גראָשען | היינט 8 זייטען.

נייער פאָלקסבלאַט

אונפּאַרטייאישע פּאָליטיש־געזעלשאַפטליכע טאָג־צייטונג

Nr. 124/16124	Łódź, Sroda 29 maja 1929 r.	זיבעטער יאָהרגאַנג	לאָדז, מיטוואָך, יט אייר תרפ"ט	Nr. 124 16124

Adres Redakcji i Administracji: Łódź, Piotrkowska 21, tel. 24-71. | אַדרעס פון רעדאַקציע און אַדמיניסטראַציע: לאָדז, פּיעטריקאָווער 21, טעל. 24-71

דער מערדער פון מיכאל קרול

איז דורכ'ן קרייז־געריכט פאַר'משפּט געוואָרען

אויף 15 יאָהר טורמע

פאַר'ן פּראָצעס

מיט גרויס שפּאַנונג איז ערוואַרט געוואָרען דער פּראָצעס געגען מערדער פון יודישען הויז־בעזיצער מיכאל קרול.

דער מאָרד און די אומשטענדען ביי וועלכע דער מאָרד איז פאָרגעקומען, האָט בשעתו געמאַכט אַ געוואַלדיגען רושם אין לאָדז און די עפענטליכע מיינונג האָט לייכטער אָפּגעעטעמט, ווען דער מערדער ראָמאַן שטשעטשינסקי איז ענדליך אַרעסטירט געוואָרען און דאָס ביים אויספיהרען נאָך פיל מאָרד־און רויב־אָנפאַלען, און געכטען האָט זיך דער מערדער געפונען אויף דער בעשולדיגונגס־באַנק אין לאָדזער קרייז־געריכט.

נאָך לאַנג פאַר'ן אָנהויב פון פּראָצעס האָבען זיך פאַר'ן געריכטס־בנין פערזאַמעלט גרויסע מאַסען מענשען, וועלכע האָבען געוואָלט זיך אַריינבעקומען אין געריכטס־זאַל, כדי זיך צוצוהערען צו דעם ווי מ'האָט זיך פאַרגעשטעלט אינטערעסאַנטען פּראָצעס

אַ שטאַרקער פּאָליציי־קאָרדאָן האָט לעגיטימירט אַלע אַריינגעהער און ס'זענען אַריינגעלאָזען געוואָרען נאָר מיט אַריינגאַנגס־קאַרטען, וועלכע זענען אַרויסגעגעבען געוואָרען דורך דער געריכטס־קאַנצעלאַריע, פּרעסע־לייט און אַדוואָקאַטען. 9 אַ זייגער אינדערפריה איז שוין אין זאַל געווען אַנ'עולם פון פירהונדערט מאַן.

דעם מערדער ראָמאַן שטשעטשינסקי האָט מען אַ געשמידטען אין קייטען געבראַכט אין דער אַרעסטאַנטען־קאַרעטע אַרום 8 אַ זייגער אינדערפריה. 10 אַ זייגער פיהרט מען אַריין שטשעטשינסקי'ן אין געריכטס־זאַל. ער געהט שנעל מיט פעסטע טריט און זעצט זיך אַוועק אויף דער בעשולדיגונגס־באַנק אין דעם אויגענבליק געהט צו אַ פאָטאָגראַפיסט און וויל אָפּפאָטאָגראַפירען דעם „העלד". שטשעטשינסקי דרעהט זיך אויס, פערשטעלט זיך דאָס פּנים מיט דער האַנד און לאָזט זיך נישט פאָטאָגראַפירען. ווען דער פּראָקוראָר נעהט אַדורך דורכ'ן זאַל ווענדעט זיך צו איהם דער אָנגעקלאָגטער:

— ה' פּראָקוראָר, איך בעט, אַז מען זאָל מיך נישט פאָטאָגראַפירען.

דער פּראָקוראָר הייסט דעריבער דעם פאָטאָגראַפישען אַפּאַראַט אַרויסטראָגען פון זאַל.

די אַדוואָקאַטען־באַנק איז ליידיג, נישט דער מערדער האָט געפאָדערט קיין פערטיידיגער, נישט דאָס געריכט האָט איהם אַזאַ צוגעטיילט.

10 אַ זייגער מיט 25 מינוט קומט אַריין דאָס געריכט, וועלכעס בעשטעהט פון פאָרזיצער ריכטער קאָרווין—קאָראָטקעוויטש און בייזיצענדע ה' ריכטער קאָזלאָווסקי און פייט, פּראָקוראָר — קאַזיטשאַק.

נאָכ'ן ערלעדיגען די קליינע פאָרמאַליטעטען טרעט צו דער פאָרזיצענדער צו לייענען דעם

בעשולדיגונגס־אַקט

וועלכער שטעלט זיך אין קורצע שטריכען פאָר אויף פאָלגענדען אופן:

דעם 15־טען דעצעמבער 1928 איז אַ לאָקאַטאָר פון הויז אויף אַל. 1 מאַי 15 משה מאַרקאָוויטש אַרויפגעגאַנגען צום הויז־ווירט מיכאל קרול צאָהלען דירה־געלד. אַזוי ווי אויף זיין מעהרמאָליגען קלונגען און קלאַפּען האָט קיינער נישט געעפענט איז מאַרקאָוויטש אַוועק דורך דער קיכען־טיר. דאָרט האָט ער געטראָפען די טיר אָפען, אין דער קיך האָט זיך געברענט ליכט און קיינער איז דאָרט נישט געווען. מאַרקאָוויטש איז אַראָפּ אויפ'ן הויף צוזאַמענגערופען עטליכע שכנים און קרולס איידעם שעוועלעוו און אַלע צוזאַמען זענען אַרויף אין דער וואוינונג פון קרול'ן. ווען די דערמאָהנטע זענען אַריין אין צימער פון דינסט־מיידעל וויקטאָריאַ קוקולסקאַ, וואָס האָט געדינט ביי קרול'ן, האָבען זיי דאָס דינסט־מיידעל געטראָפען, ליגענדיג אויפ'ן בעט אָהן בעוואוסטזיין, אין אַ זעהר נישט אַנשטענדיגע פּאָזע. אין פינסטערען קאָרידאָר איז געלעגען דער 70־יעהריגער הויזבעזיצער מיכאל קרול מיט דעם פּנים אַראָפּ צו דער ערד אין אַ קאַלוזשע בלוט.

ס'איז גלייך אַלאַרמירט געוואָרען די פּאָגאָטאָוויע און פּאָליציי און דער דאָקטאָר האָט קאָנסטאַטירט דעם טויט פון קרול'ן. דער דערמאָרדעטער האָט געהאַט אַ רעוואָלווער־קויל אין די שלייפען.

דאָס דינסטמיידעל קוקולסקאַ איז געלעגען אָהן בעוואוסטזיין, דער דאָקטאָר האָט ערקלעהרט, אַז זי איז פערסמט געוואָרען דורך אַלקאָהאָל און ערשט אויף מאָרגען האָט זי געקענט געבען די ערשטע ערקלעהרונגען. וויקטאָריאַ קוקולסקאַ האָט ערקלערט אַז זייט עטליכע חדשים איז צו איהר אַריינגעקומען אַ געוויסער „סטעפאַן" אַ יונגערמאַן, פון אַ יאָהר דרייסיג, וועלכער האָט זיך צוערשט פאָרגעשטעלט אַלס זאָקען־הענדלער און דאַן האָט ער זיך ערקלערט איהר אין ליבע און צוגעזאָגט מיט איהר חתונה צו האָבען. דעם קריטישען טאָג איז „סטעפאַן" (זיין פאַמיליען־נאָמען און אַדרעס האָט זי נישט געוואוסט) געקומען צו איהר אין צימער און זי מכבד געווען מיט בראָנפען. ווען זי האָט אויסגעטרונקען דאָס דריטע גלעזעל האָט זי פערלוירען דאָס בעוואוסטזיין און ווען זי האָט זיך איבערגעוועקט האָט זי זיך ערשט דערוואוסט, אַז איהר בעל־הבית איז ערמאָרדעט געוואָרען.

אַ לאַנגע צייט האָט מען דעם „כלומרשטען" „סטעפאַן" נישט געקענט ענטדעקען, ערשט דעם 23־טען יאַנואַר בעת אַן אָבלאַווע אין לאַסקער פּאָוויאַט האָט מען אַרעסטירט דעם 28־יעהריגען ראָמאַן שטשעטשינסקי ביי וועלכען מ'האָט געפונען אַ רעוואָלווער פון דעמזעלבען קאַליבער פון וועלכען ס'איז געווען די קויל וואָס מ'האָט אַרויסגענומען פון דעם ערמאָרדעטען קרול'ס מוח.

קוקולסקאַ און נאָך עטליכע מיידלעך, וועלכע האָבען דעם כלומרשטען „סטעפאַן" געזעהען ביי דער קוקולסקאַ האָבען אין דעם אַרעסטירטען ראָמאַן שטשעטשינסקי דערקענט „סטעפאַנען" וועלכער איז דעם קריטישען טאָג געווען ביי דער קוקולסקאַ.

ס'האָט זיך אַרויסגעשטעלט, אַז ראָמאַן שטשעטשינסקי איז שוין 4 מאָל בעשטראָפט געוואָרען פאַר פערשידענע גנבות. נאָכ'ן אויספיהרען דעם מאָרד איבער קרול'ן ווערט נאָך שטשעטשינסקי בעשולדיגט אין אַנטיילנעהמען אין פינף פערשידענע רויב און מאָרד־אָנפאַלען, צווישען זיי אויף וועליג גוטערמאַן אין אַלעקסאַנדער, שלמה וואַלקאָוויטש אין קאָנסטאַנטין און אין דערהרגענען אַ יוד אין וולאָצלאַוועקער קרייז.

נאָכ'ן אַדורכליינען דעם בעשולדיגונגס־אַקט פרעגט דער פאָרזיצער צי דער בעשולדיגטער איז זיך מודה אין דער שולד, אויף דעם ענטפערט שטשעטשינסקי:

איך בין זיך מודה, אַז איך האָב דער'הרג'עט קרול'ן אָבער נישט צוליב רויב־צוועקען

דאַן דערצעהלט ער ווייטער: ווען ער איז אַרויס דאָס לעצטע מאָל פון טורמע, האָט ער זיך בעגעגענט מיט אַ געוויסען

יודישען גנב האַלצמאַן

וועלכער האָט איהם געגעבען אַ רעוואָלווער און האָט איהם צוגערעדט אויסצופיהרען גנבות. ער האָט אָבער נישט געוואָלט ווייטער זיין קיין פערברעכער, נאָר האָט איינגעקויפט אַביסעל דאַמען־זאָקען אין די האַלעס און האָט אָנגעהויבען דערמיט צו האַנדלען. מיט זיין סחורה האָט ער אַמאָל אַריינגעטראָפען צו דעם דינסטמיידעל וויקטאָריאַ קוקולסקאַ און איהר פאָרגעלייגט צו קויפען זאָקען. קוקולסקאַ'ן זענען די זאָקען נישט געפעלען געוואָרען און שטשעטשינסקי האָט צוגעזאָגט נאָכאַמאָל צו קומען. און ער איז ווירקליך געקומען איין מאָל און נאָך אַמאָל ביז ער האָט זיך גענוי בעקענט מיט וויקטאָריאַ קוקולסקאַ. קוקולסקאַ האָט דעמאָלט געהאַט אַ בעקאַנטען דעם הויזאַדמיניסטראַטאָר פון קרול'ס הויז, דאַשקאָווסקי, קוקולסקאַ **האָט אָבער ערקלערט, אַז זי ליבט איהם שטשעטשינסקין און וויל מיט איהם חתונה האָבען.** ער איז דערויף מסכים געווען ווייל די קוקולסקאַ האָט געזאָגט, אַז זי האָט אָפּצונעהמען אַ גרויסע ירושה, צו קוקולסקאַ איז ער אָפט געקומען אין קרולס וואוינונג און האָט זיך דאָרט בעקענט מיט דער קוקולסקאַס פריינדינס פּיטקאַ, שושקאָווסקאַ און כאַינאַצקאַ.

אויף דעם אָרט רייסט איהם דער פאָרזיצענדער איבער און פרעגט פאַרוואָס דער אָנגעקלאָגטער האָט אין דער פּאָליציי ערקלעהרט, אַז ער האָט זיך מיט דער קוקולסקאַ בעקענט, כדי צו

בע'גנב'ענען קרול'ס וואוינונג

ענטפערט שטשעטשינסקי.

— אין דער פּאָליציי בין איך געווען כמעט אָהן זינען, מ'האָט מיר געשטעלט טויזענדער פראַגען און איך האָב אַפילו נישט געוואוסט, וואָס איך האָב געזאָגט, איצט זאָג איך דעם גאַנצען אמת און ס'איז מיר נישט קיין אונטערשייד וואָס פאַר אַ שטראָף איך וועל בעקומען.

דעם קריטישען טאָג, דערצעהלט ווייטער שטשעטשינסקי איז ער געקומען צו דער קוקולסקאַ 6 אַ זייגער אָוונט, ער האָט מיטגעבראַכט מיט זיך אַ פלעשעל בראָנפען, כדי מכבד צו זיין זיין געליבטע. ער האָט געוואַרט אפשר צוויי שעה, ביז דאָס דינסטמיידעל איז פערטיג געוואָרען מיט'ן דערלאַנגען אָוונדברויט איהר בעל־הבית און ביז דער ערמאָרדעטער קרול איז אַרויס פון שטוב. דעמאָלט האָט ער צוזאַמען מיט דער קוקולסקאַ אָנגעהויבען צו טרינקען דעם בראָנפען. נאָכ'ן דריטען גלעזעל בראָנפען איז די קוקולסקאַ אינגאַנצען שיכור געוואָרען, האָט זיך אַוועקגעלעגט אויפ'ן בעט און געזאָגט: „טו מיט מיר, וואָס דו ווילסט". ווען זיי האָבען זיך געפונען אין אַ זעהר

דראַסטישער סיטואַציע

האָט פּלוצלונג אימיצער געעפענט די טיר פון דער קיך, שטשעטשינסקי האָט זיך אויפגעכאַפּט געכאַפּט דעם פּאַלטאָ און געוואָלט אַרויסלויפען. דער אָנגעקומענער איז געווען קרול. ער האָט שטשעטשינסקי'ן אָנגעכאַפּט פאַר'ן קאָלנער, געמאַכט אַן אַלאַרם. דעמאָלט איז דער בעשולדיגטער געוואָרען שטאַרק אויפגערעגט, האָט אַרויסגענומען דעם רעוואָלווער אויסגעשאָסען אין קרול'ן און ענטלאָפען.

אויף דער פראַגע פון פאָרזיצענדען, פאַרוואָס דער בעשולדיגטער האָט אָנגעגעבען, אַז ער הייסט „סטעפאַן", בעת ער הייסט אין דער ווירקליכקייט ראָמאַן, ערקלעהרט שטשעטשינסקי, אַז ער האָט געוואוסט, אַז די פרויען האָבען ליב דעם נאָמען סטעפאַן.

ווייטער ערקלעהרט שטשעטשינסקי אַז ער איז קיינמאָל אין דער פראָנט־וואוינונג פון קרול'ן נישט געווען, ער האָט נישט געוואוסט, אויב קרול האָט געלד און אַפילו נישט געטראַכט איהם צו בעגנב'ענען.

אַלס ערשטער עדות ווערט אויסגעהערט די טאָכטער פון ערמאָרדעטען קרול, פרוי שעוועלעוו. די גאַנצע צייט ווען זי גיט איהרע ערקלערונגען וויינט פרוי שעוועלעוו, זי ערקלערט, אַז פופצעהן מינוט פאַר דעם איז ער געווען ביי איהר און איהר מאַן אָפּגעגעבען אַ חוב. לויט איהר מיינונג האָט איהר פאָטער נישט מעהר געהאַט ביי זיך ווי 20 זלאָטים, וועלכען מ'האָט שפּעטער געפונען אין פאָרטפעל. ס'ווייזט זיך אַרויס, אַז נאָכ'ן מאָרד האָט מען אין קרול'ס וואוינונג גאָרנישט גענומען, הגם די שופלאָדען זענען געווען אָפען און די שליסעלעך פון שאַנק האָבען געפעהלט. דער עדות ערקלערט אויך, אַז ס'איז אוממעגליך, אַז איהר פאָטער זאָל האָבען געכאַפּט אימיצען ביים קאָלנער, ווייל דער דערמאָרדעטער האָט כמעט

נישט בעוועגט מיט דער רעכטער האַנד

ווייטער ערקלערט דער עדות, אַז איהר פאָטער וואָלט זיך בכלל נישט אַזוי אויפגערעגט, ווען ער טרעפט אַ מאַנספּערשוין ביי דער קוקולסקאַ, ווייל צו איהר זענען גאַנץ אָפט געקומען פערשידענע מאַנספּערשוינען.

דער עדות ד"ר מילקער דערצעהלט ווי אַזוי ער האָט געטראָפען דעם ערמאָרדעטען, ווען ער איז אָנגעקומען מיט דער פּאָגאָטאָוויע, די קוקולסקאַ איז לויט דער מיינונג פון עדות געווען פערסמט מיט אַלקאָהאָל.

די עדות־לאָקאַטאָרען מאַרקאָוויטש און רייכמאַן, דעם ערמאָרדעטענס זוהן נאָטאַן און איידעם שעוועלעוו ברענגען נישט אַריין קיין שום נייעס אינ'ם פּראָצעס, עס שטעלט זיך נאָר אַרויס, אַז ביי קרול'ן אין דער וואוינונג האָט גאָרנישט געפעהלט, הגם עטליכע שופלאָדען זענען געווען געעפענט.

די עדות פּיטקאַ, שישקאָווסקאַ און כאַינאַצקאַ דערקענען אינ'ם אָנגעקלאָגטען דעם כלומר'שטען „סטעפאַן", וואָס איז אָפט געקומען צו וויקטאָריאַ קוקולסקאַ. מיט גרויס שפּאַנונג איז ערוואַרט געוואָרען דאָס עדות־זאָגען פון וויקטאָריאַ קוקולסקאַ. זי ערקלערט, אַז זי האָט געדינט ביי קרול'ן 15 חדשים און איהר בעל־הבית איז געווען מיט איהר צופרידען. איינמאָל איז אַריינגעקומען צו איהר דער אָנגעקלאָגטער און איהר פאָרגעלעגט צו קויפען זאָקען. איהר זענען די זאָקען נישט געפעלען געוואָרען און זי האָט נישט געקויפט. דער סוחר איז אָבער געקומען איינמאָל און נאָכאַמאָל, ביז ער האָט זיך מיט איהר בעקענט און די בעציהונגען צווישען זיי זענען געוואָרען נעהענטער. ער האָט זיך פאָרגעשטעלט אַלס „סטעפאַן" און האָט צוגעזאָגט מיט איהר חתונה צו האָבען. סטעפאַן איז שטענדיג געקומען צו איהר דורך דער קיכען־טיר. די לעצטע 3 מאָל האָט ער מיט זיך מיטגעבראַכט בראָנפען. די ערשטע צוויי מאָל האָט זי געטרונקען און ס'איז איהר גאָרנישט געווען, דעם קריטישען אָוונט האָט זי געטרונקען 3 גלעזעלעך און

האָט תיכף פערלוירען דאָס בעוואוסטזיין

וואָס ווייטער איז געווען ווייס זי נישט. קיין געשלעכטליכע בעציהונגען מיט שטשעטשינסקין האָט זי נישט געהאַט.

נאָכדעם ווערען אויסגעהערט די עדות פון דער פּאָליציי, וועלכע דערצעהלען ביי וואָס פאַראַ אומשטענדען שטשעטשינסקי איז אַרעסטירט געוואָרען און ווי אַזוי ער האָט זיך אין דער פּאָליציי מודה געווען אין דער'הרג'ענען קרול'ן מיט רויב־צוועקען.

דאַן ווערט ערקלערט אַ מיטאָג־הפסקה.

(ווייטער זעה 5־טער זייט).

בעריכט פון קאָמיטעט פון 3 ביים פעלקער-בונד

וועגען דער רעגולירונג פון דער מינדערהייטס-פראַגע

גענף, 28 (אַטע) וועגען דעם בעריכט פון דעם קאָמיטעט פון דריי ביים פעלקער-בונד-ראַט וועגען דער מינדערהייטען פראַגע, וואָס איז איצט אויסגעאַרבייט געוואָרען אין לאָנדאָן מעלדעט מען פאָלגענדע אינטערעסאַנטע איינצעלהייטען:

דער קאָמיטעט פון דריי לעגט פאָר, אַז דער סעקרעטאַר פון פעלקער-בונד זאָל להבא, נאָך אָנגעבען קורצע סטאַטיסטישע ידיעות וועגען דער צאָהל אָנקלאָגען פון די מינדערהייטען. די אָנקלאָגען וועלען פאָרגעלעגט דעם קאָמיטעט פון דריי, וועלכער בעשליסט אויב זיי זאָלען פאָרגעשטעלט ווערען פאַר דעם פעלקער-בונד-ראַט.

דער סעקרעטאַר פון פעלקער-בונד זאָל אין דער צוקונפט מיטטיילען דער פעראינטערעסירטער מינדערהייט אויב איהר אָנקלאָגע איז אָנערקענט געוואָרען פאַר אָנגעהמבאַר. ביז איצט פלעגען די מינדערהייטען נישט דערהאַלטען קיין שום ידיעות וועגען דעם גורל פון זייער אָנקלאָגע.

דער בעריכט זאָגט זיך אויך קאַטעגאָריש אַרויס נעגען פאָרשלאַג, אַז דער פעלקער-בונד-ראַט זאָל איבערנעהמען די אויפזיכט איבער דער אַדורכפיהרונג אין לעבען די מינדערהייטס-טראַקטאַטען.

דער בעריכט וואַרפט אויך אָפּ דעם פאָרשלאַג, אַז די פעראינטערעסירטע מלוכות זאָלען זיך קענען בעטייליגען אין די בעראַטונגען פון דעם קאָמיטעט פון דריי.

אויף אַזאַ אופן שליסט זיך דער לאָנדאָנער בעריכט פון קאָמיטעט פון דריי אָן אין דעם מעמאָריאַל, וואָס עס האָבען צוגעשטעלט דעם פעלקער-בונד די מלוכות פון דער קליינער קאָאַליציע, ווי אויך פון פוילען און רומעניען. עס איז דעריבער צו ערוואַרטען, אַז די דאָזיגע מלוכות וועלען דעם לאָנדאָנער בעריכט אָננעהמען. דייטשלאַנד, דאַגעגען וועט וואַהרשיינליך דעם בעריכט נישט אָננעהמען.

די בעפאָרשטעהענדע בעראַטונגען פון פעלקער-בונד-ראַט אין מאַדריד, וואָס וועלען זיך הויפּטזעכליך פערנעהמען מיט דער מינדערהייטען-פראַגע רופען דעריבער אַרויס די אַלגעמיינע פעראינטערעסירונג.

גרויסע היצע אין שוועדען

לאָנדאָן, 28 (אַטע) פון שטאָקהאָלם מעלדעט מען, אַז אין גאַנץ שוועדען הערשען זייט איינינגע טעג גרויסע היצען. אין די צפון'דיגע פראָווינצען פון שוועדען, אַ טעמפעראַטור פון 8 גראַד איז נעכטען אין שאָטען געווען 25 גראַד.

ווייטעדיגע פערפלייצונגען אין מעסאָפּאָטאַמיען

לאָנדאָן 28 (אַטע) פון באַגדאַד מעלדעט מען, אַז די פערפלייצונג פון טייך פרת רויערט ווייטער און נעהמט אָן אַ קאַטאַסטראָפאַלען כאַראַקטער. דאָס וואַסער האָט אָפּגעשווענקט די באַהן ליניע צווישען באַגדאַד און באַסאָראַ. די קאָמוניקאַציע אויף דער דאָזיגער ליניע איז איבערגעריסען.

בעראַטונגען וועגען אַ נייער תבואה-פּאָליטיק

וואַרשא, 28 (טעלעפאָניש פון אונזער קאָרעספּאָנדענט) דאָס אגראַר- און אינערן-מיניסטעריום פיהרען איצט אַדורך אַ דיסקוסיע וועגען דער נייער תבואה פּאָליטיק און פערוואַנדלונג פון קאַרטאָפעל פון'ם נייעם שניט.

די קאָנצעסיאָנערען פון די ביאַלאָוויעזשער וועלדער אפּעלירען

וואַרשא, 28 (טעלעפאָניש פון אונזער קאָרעספּאָנדענט). ווי בעקאַנט האָט די רעגירונג צוריקגעצויגען די קאָנצעסיע אויף צו עקספּלואַטירען די ביאַלאָוויעזשער וועלדער, ווייל די קאָנצעסיאָנערען האָבען נישט איינגעצאָהלט די ראַטע. די קאָנצעסיאָנערען האָבען אַפּעלירט. דערווייל אָבער האָט די רעגירונג אויף אייגענעם חשבון אָנגעהויבען עקספּלואַטירען די וועלדער.

רעוויזיעס אין די קראַנקען-קאַסעס

וואַרשאָ, 28. (טעלעפאָניש פון אונזער קאָרעספּאָנדענט). דאָס אַרבייטס-מיניסטעריום וועט איצט אַדורכפיהרען אַ רייהע רעוויזיעס אין די קראַנקען-קאַסעס וועגען בעשטאַנד פון דער בוכפיהרונג, אַדמיניסטראַציע א.א.וו.

די רעגירונג ערלויבט נישט צו שליסען הלואה-אָפּמאַכען

וואַרשאָ, 28. (טעלעפאָניש פון אונזער קאָרעספּאָנדענט). דאָ האָט געווײלט אַ בעלגישע דעלעגאַציע, וועלכע האָט געפיהרט אונטערהאַנדלונגען וועגען אַן'אונטערערדישער באַהן. אַן'ענגלישע דעלעגאַציע פון אויבערשלעזיען האָט געפירט אונטערהאַנדלונגען וועגען אַ הלואה פון 15 מיליאָן זל. אויף צו בויען הײַזער.

די אַלע אונטערהאַנדלונגען זענען אָבער געוואָרען נישט אַקטועל, ווייל די רעגירונג ערלויבט נישט איצט צו שליסען הלואה-אָפּמאַכען.

ירידה פון קורס פון דער סטאַביליזאַציע-הלואה

ניו-יאָרק, 28 (ספּ. טעל.) דער קורס פון דער פוילישער סטאַביליזאַציע-הלואה איז ווידער געפאַלען אויף 82, $81\frac{1}{2}$.

ספּעציעלע עקזאַמענס אויף צו געניסען פון מיליטערישע הנחות

וואַרשאָ, 28 (טעלעפאָניש פון אונזער קאָרעספּאָנדענט). די טעג וועט דאָס קריגס-מיניסטעריום פערעפענטליכען די תקנות וועגען געקירצטען סיסטעם פון עקזאַמענס פאַר די, וואָס ווילען געניסען פון מיליטער-הנחות. דאָס פּראָגראַם נעהמט אַרום ידיעות פון אַן'ערך 6 קלאַסען פון אַ מיטעל-שול. די עקזאַמענאַציאָנס-קאָמיסיע, וועט בעשטימט ווערען דורכ'ן קרייז-קוראַטאָר.

די קאַנדידאַטען דאַרפען אָנגעבען בקשות אין וועלכע זיי ווייזען אָן דעם אָרט, וואו זיי ווילען זיך עקזאַמענירען און די פרעמדע שפּראַך פון וועלכע זיי ווילען עקזאַמינירט ווערען (איינע פון די דריי – פראַנצויזיש, ענגליש אָדער דייטש).

די עקזאַמענס וועלען בעשטעהן פון פויליש, מאַטעמאַטיק, 1 פרעמדע שפּראַך, צייכנען; מינדליכע עקזאַמענס וועלען זיין פון רעליגיע, פויליש' פרעמדע שפּראַך, געשיכטע, ידיעות וועגען פוילען, געאָגראַפיע, נאַטור וויסענשאַפט, פיזיק און מאַטעמאַטיק. די, וואָס וועלען אויסהאַלטען וועלען דאַרפען אָפּקומען אַ געקירצטען טערמין פון דינסט.

1000 הייזער צושטערט געוואָרען דורך א שטורם-ווינד

ריגאַ, 28. (אַטע) די צייטונג קאָמוניסט מעלדעט, אַז אין קרייז פערעיאַסלאַוו איז אויסגעבראָכען אַ געוואַלדיגער שטורם ווינד. איבער 1000 הייזער זענען פולשטענדיג צושטערט געוואָרען. 5 פערזאָן זענען דער'הרג'עט געוואָרען, עס זענען אויך אומגעקומען אַ סך בהמות.

אַן'אַלטער יודישער בית-עולם ווערט פאַנאַנדערגענומען

ריגאַ, 28 (י.ט.א. טעלעגראַפיש). די מאַכט פון'ם שטעטעל מעזשיבאָזש האָט פעראָרדענט צו פאַנאַנדערגענומען דעם יודישען בית-עולם, וואו עס געפינט זיך דער אוהל פון בעש"ט און אַנדערע אַלטערטימליכקייטען. דערווייל האָט מען צוגראָבען דעם בית-עולם ביז צום אוהל.

איטאַליענישער קעניג מיט א בעזוך איז א יודישער שוהל

רוים, 28 (י. ט. א.) דער איטאַליענישער קעניג וויקטאָר עמנואל האָט אין בעגלייטונג פון איינינע משפּחה-מיטגלידער בעזוכט דאָס שטעטעל ראָבי און דאָרט זיך פערהאַלטען אין יודישען קוואַרטאַל, געווען אין דער יודישער שוהל א.א.וו.

Dr. med. J. LUBICZ
ORTOPEDA, Gdańska 28, tel. 41-46
קראַנקהייטען פון די ביינער, געלענקען,
פערקרימונגען פון די פלייצעס און גלידער.
איינענע פּראַצאַזניע פון זעמטליכע אָרטאָפּעדישע אַפּאַראַטען, ווי: הקלאַדקעס אויף פלאַטפוסען, קינספּליכע פיס, גאָרסעטען א. ז. וו.
אָפּגאַנגט פון 5–7 אין אָוונד.

יודיש טעאַטער אין פילהאַרמאָניע, נאַרוטאָוויטשאַ 20
אונטער דער לייטונג פון א. בעזמאַן און א. קאָמפּאַניעץ.

3 לעצטע געזעגנונגס-פאָרשטעלונגען
פון דער בעוואוסטער קינסטלערין

לידיאַ פּאָטאָצקאַ
כדי צו געבען די מעגליכקייט אַלעמען צו בעוואונדערן די גרויסע קינסטלערין, ווערען
די פרייזען רעדוצירט פון 1.20 ביז 5.00 זל.
שבת, דעם 1-טען, זונטאַג, דעם 2-טען יולי, 9 אין אָוונד
נייע קאָנצעפּציע פון לידיאַ פּאָטאָצקאַ אין יעקב גאָרדינס מייסטערווערק אין 3 אַקטען
מירעלע אפרת
הויפּט-ראָל „מירעלע" – לידיאַ פּאָטאָצקאַ

שבת, 4 נאָכמיטאָג צו ביליגע פרייזען פון 1 ביז 2.50
אַנשעל שאר'ס גרויסע אויפפיהרונג מיט 28 נומערן געזאַנג צום לעצטען מאָל
זייך יודיש מיידעל
אין 3 אַקטען פון י. לעש. טענץ פון י. ליבאָוויטש.

מאָנטאָג, ד. 3-טען, 9 אָוונד גרויסע פּאָפּולערע פאָרשטעלונג פון 1 ביז 2.50
ש. אַנ-סקי'ס גרויס מייסטערווערק
דער דבוק
מיסטישע לעגענדע אין 3 אַקטען
לויט דער קאָנצעפּציע פון דוד הערמאַן,
רעזשי: ד. האַמבורגער.

דינסטאַג, ד. 14-טן, 9 אָוו. אונאָפּרופליך לעצטע געזעגנונגס-פאָרשטעלונג
פון לידיאַ פּאָטאָצקאַ
ליבע און ליידענשאַפט
(ראָמאַן) אין 3 אַקטען מיט פּראָלאָג פון שאָלדאַן.
הויפּט-ראָלע „די איטאַליענישע זינגערין" – לידיאַ פּאָטאָצקאַ.
צום שלוס: אַן'איבעראַשונג פאַרן לאָדזער פּובל.
דעם שטנס מאַסקע לידיאַ פּאָטאָצקאַ אין אַ נייער קרעאַציע.
אין 1 אַקט פון קאָנראַד ווײדט.

ס'נעמט אַנטייל (לויט א. ב.) פרויען: בעזמאַן, באָריסאָווא, מאַכאַראָווסקאַ, נערה, פּאָדערמאַן, קאַרעני, קאָמפּאַניעץ. מענער: אָריעל, אייזענבערג, באַלבירסקי, האַמבורגער, מאַכאַראָווסקי, מאָטקאָוו, נייהויז, פּאָלאַנסקי, ישראל קאָמפּאַניעץ, ראַבינאָוויטש, ראַקאָוו.
אַדמיניסטראַטאָר: מ. ארנוואַלד. מוזיקאַלישער לייטער: ל. זעלמאַן.
בילעטען אויף אַלע פאָרשטעלונגען צו בעקומען ביי דער פילהאַרמאָניע-קאַסע.

Dziś, w środę, dnia 29-go b. m. o godz. 12-ej w poł. odbędzie się w Synagodze T-wa Szerzenia Oświaty i Wiedzy Technicznej wśród Żydów w Łodzi. Pomorska 46 nabożeństwo żałobne za spokój duszy
b. p. MAURYCEGO SZWAJCERA
Dyrektora Gimnazjum Męskiego T-wa Szerz. Ośw. i Wiedzy Techn. wśród Żydów w Łodzi, Pomorska 46.
Na smutny ten obrzęd zaprasza krewnych, przyjaciół i znajomych
Dyrekcja Gimnazjum.

אַבערלאַך
אין בעסטען צושטאַנד
צו פערקויפען.
צו ערפאַהרען אין אדמ. פון דער צייטונג. 7582

אַלערן-יונגעל
פון אַנשטענדיגע עלטערן קען זיך מעלדען אין קאַ-פעלושען-ווערקשטעל ביי ווייס, יעראָזאלימסקא 4

די אָפּטיילונג פאַר קרעדיט-שוץ
ביים סוחרים-פעראיין אין לאָדז (פּיעטריק. 73)
פאָדערט אויף אַלע גלויביגע פון
יעקב גאָלדשלאַק
(ניי = פּאָמערן),
אַז זיי זאָלען אַלע פערעגיסטרירען זייערע חובות אין קאַנצעלאַריע פון פעראיין אין פערלויף פון היינט, מיטוואָך, דעם 29-טען מאַי ד. י.
7574

KURSY
KIEROWCÓW SAMOCHODOWYCH
יודישע שאָפער-קורסען ביי דער האַנדווערקער-שולע
אויף פּאָמאַרסקאַ 46/48
ווערען געעפענט אין מאַי ד. י.
איינשרייבונגען נעהמט אָן די קאַנצעלאַריע פון דער האַנדווערקער-שולע טעגליך פון 10–2 מיטאָג און פון 7–9 אָוונד.

מודעה.
היינט, מיטוואָך 8 אָוונד קומט צו פאָהרען מיט דער וואַרשאָ-ווינער באַהן אמור"ר
הרה"צר' אשר שליט"א אבדק"ק רימאַנאוו
חונה בקראקא כעת בוויען בהרב הצ' מדזיקיוו זצללה"ה. ער וועט דאָ פערבלייבען שבת אצל ר' יהושיע פישביין פּאַדזשעטשנא 29

אויפפאָדערונג.
דערמיט פאָדער איך אויף דעם
ה' שוואַרצבערג
אינהאַבער פון דער היטען-פאַבריק פּיעטריקאָווער 50 תיכף מיר צו בעצאָהלען דעם חוב פאַר אַרבייט אויף דער סומע פון 753 זל. אין פערלויף פון היינטיגען טאָג. אין געגענפאַל נעהם איך אַראָפּ פון מיר די גאַנצע פעראַנטוואָרטליכקייט.
מיט אַכטונג אריה רייך, מלינאַרסקאַ 7

יאָרג. 29 מאַי, 1929

„נייער פאָלקסבלאַט"

יאָרג. 29 מאַי, 1929

ללאיד דזשאָרדזש

דער פיהרער פון דער ענגלי־שער ליבעראַלער פאַרטיי

כידוע, איז ללאָיד דזשאָרדזש געווען פרעמ־יער ווען די גרויסע וועלט־מלחמה האָט זיך געענ־דיגט מיט אַ זיג פאַר ענגלאַנד און די פערבינדעטע, און ער האָט אָהן ספק זעהר פיל בייגעטראָגען מעג־ליך צו מאַכען דעם זיג, בעת ער איז געווען פרעמ־יער האָט מען אויך געלעזט די זעהר־אָנגעווייטאָגטע אירלענדער־פראַגע און מען האָט געשאַפען שלום צווישען אירלענדער און ענגלאַנד. אויך איז אונטער־זיין פרעמיערשאַפט דורכגעפיהרט געוואָרען די גרוי־סע רעפאָרמען פון געבען שטים־רעכט פאַר פרויען. דאָס אַלעס צוזאַמען מיט איינפיהרען די פערזיכערונג געגען קראַנקהייט און אַרבייטסלאָזיגקייט בילדעט טאַקע גאַר אַ גרויסען קרעדיט פאַר דעם ליבעראַ־לען פיהרער.

אָבער נעגען איהם איז פערהאַן דער פאַקט, וואָס אַפילו נאָך דעם וואָס די מלחמה האָט זיך געענדיגט, און שוין נאָכדעם, וואָס די אַרבייטער־פאַרטיי האָט זיך אָפגעריסען פון דער קאָאַליציע, האָט ער אַל זיך געזוכט אויפצוהאַלטען די קאָאַליציע מיט די קאָנסערוואַטאָרען. ער האָט זאָגאַר גע־מאַכט וואַהלען אויף דעם קאָאַליציאָנס־באַזיס, און דאָס האָט איינפאַך צושמעטערט די ליבעראַלע פאַרטיי, וועלכע איז סוף־כל־סוף ביז דערמאָלט גע־ווען די איינציגע ווירקזאַמע רעפאָרם־פאַרטיי אין ענגלאַנד.

ללאָיד דזשאָרדזש האָט אין די לעצטע יאָהרען קריג און אין די ערשטע יאָהרען נאָכ'ן קריג צופיל געגלויבט די קאָנסערוואַטאָרען און זיך מיט זיי שטאַרק געחברט. מען האָט אַפילו שוין גע־טראַכט אַז ער וועט פערבלייבען ביי די קאָנסערוואַ־טאָרען און ווערען זייער פיהרער. אָט יענער פאָ־ליטישער פעהלער זיינער האָט איהם אונגעהויער פיל געקאָסט. ווען די קאָנסערוואַטאָרען האָט זיך נישט מעהר געלוינט זיין חברותא, האָבען זיי איהם געגעבען דעם דרך, און ער האָט זינט דאַמאָלט פער־לוירען זעקס יאָהר צייט אין זוכען צוריק צו שטעלען די ליבעראַלע פאַרטיי, וואָס ער האָט אַליין צו־שטערט.

דער ראַזיגער וואָלקען האָט גע אָרפע אַ שווערען וואָלקען אויף ללאָיד דזשאָרדזש'ס ווייטערע פאָליטישע טעטיגקייט. ער האָט נישט געקענט צו־ריקגעוואונען דעם צוטרויען פון אַלע ליבעראַלען, און אויך דער צוטרויען אין לאַנד איז צו איהם שטאַרק געפאַלען. אַפילו אין אָט אָ דער קריטישער לאַגע האָט ער אויך אַרויסגעוויזען זיין גרויסע ענטשלאָסענהייט און אומבעשרייבליכער ענערגיע. אַ אַנדערער אויף זיין פלאַץ וואָלט אונטער די בעדינגונגען, וואָס האָבען פאַר איהם עקזיסטירט זינט 1923, זיך געווען צוריקגעצויגען פון פאָליטישען לעבען. ער איז אָבער געבליבען אויף דעם פאָליטישען פעלד און ער האָט ביי די איצטיגע וואַהלען ווידער בעוויזען אַ קונץ, איינפאַך אַ כישוף. ער איז אַרויס מיט דעם פלאַן וועגען אָפשאַפען אַר־בייטסלאָזיגקייט. ער האָט דערמיט געגעבען אַ נייעם צוועק דער ליבעראַלער פאַרטיי און האָט די פראַגע פון אַרבייטסלאָזיגקייט אַרויסגערוקט אין פאָרדער־גרונד, און זי געמאַכט פאַר דאָס הויפט־פראָבּ־לעם, פון די וואַהלען. דאָס האָט ווידער דערהויבען ללאָיד דזשאָרדזש'ן צו ווערען דער העלד פון טאָג און דאָס האָט אויך ווידער קאָנצענטרירט אַרום איהם אַלע ליבעראַלע עלעמענטען.

וועט אָבער דאָס זיין גענוג ווירקזאַם, אַז ס'זאָל אָפווישען זיינע פעהלערען פון 1916 ביז 1923 ? וועט דאָס זיין גענוג איהם צוריק צו ברענ־גען צו דער מאַכט, אָדער ווייניגסטענס איהם צו געבען אַ גרויסע צאָהל דערוועהלטע ליבעראַלע רעפּוטאַטען ? דאָס איז זעהר צווייפעלהאַפט. אָ־בער איז יעדען פאַל האָט ללאָיד דזשאָרדזש מיט זיין אַרויסטריט אין די איצטיגע וואַהלען ווידער גע־שאַפען אַ זעהר אינטערעסאַנטען קאַפּיטעל אין דער געשיכטע פון ענגלאַנד בכלל.

און ווי איז ללאָיד דזשאָרדזש'ס שטעלונג צו יודען ?

גלענצענד !

ער איז זיכער איינער פון די גרעסטע פריינד וואָס דאָס יודישע פאָלק האָט. ער איז אַ זעהר איבערגעגעבענער זוהן פון זיין אייגענער נאַציאָ־נאַליטעט, און ער פערשטעהט דערפאַר זעהר גוט און גוט די נאַציאָנאַליטעטען־פראַגע, ער פערשטעהט צוליב דעם אויך זעהר גוט די יודישע לאַגע און דאָס יודישע נאַציאָנאַלע פראָבּלעם. זיין ערקלערונג געגען אַנטיסעמיטיזם וועט בלייבען היסטאָ־ריש. ער האָט זי געמאַכט אין ענגלישען פאַרלאַ־מענט, און זי האָט געלויטעט : „זונטאָג זינגען זיי יודישע הימנען און אַ גאַנצע וואָך מאַכען זיי פּאָ־גראָמען אויף יודען. „אַגב איז בעת זיין פּרעמיערשאַפט געגעבען געוואָרען די באַלפור־דעקלאַ־ראַציע. דאָס בעגייסטע היסטאָרישע רעכט פון יודען אויף פאַלעסטינא איז טאַקע פּראָקלאַמירט געוואָ־רען פון לאָרד באַלפור, אָבער דאָס האָט נאָר געקענט געטון ווערען און ס'איז טאַקע געטון געוואָ־רען מיט דער הסכמה פון ללאָיד דזשאָרדזש'ן.

דער ליבעראַלער פיהרער האָט אַפילו אַמאָל אַטאַקירט לאָרד ראָטשילד'ן און לעצטענס אַטאַקירט לאָרד מעלטשעט. ער האָט דערביי נישט פערגעסן צו דערמאָהנען זייער יודישע אָפשטאַמונג, אָבער דאָס זענען בלויז געווען קאַפּריזען אַזעלכע. אין גרונד קענען זיך יודען נישט ווינשען קיין בעסערען פריינד ווי ללאָיד דזשאָרדזש.

מאָרים מייער.

אַטרויערינגער יובילעאום

דער גריגאַריעווער פּאָגראָם אין יעליסאַוועטגראַד

דעם 16, 17 און 18 מאַי (אַלטען סטיל) איז געוואָרען צעהן יאָהר, זינט דעם שרעקליכען „גריגאַריעווער פּאָגראָם" אין יעליסאַוועטגראַד, וואו דער שרייבער פון די שורות האָט דאַן גע־וואוינט.

יעליסאַוועטגראַד איז געווען איינע פון די שטעדט, וואָס האָבען אין יענער צייט, אין 1919 איבערגעלעבט נישט איין פּאָגראָם. אַזוי, אַז דער „גריגאַריעווער פּאָגראָם" איז געווען נישט דער פּ׳שטער און נישט דער לעצטער. עס זענען ביז דעם פּאָגראָם געווען פערשידענע קליינע און גרויסע פּאָגראָמען. עס זענען געווען פּאָגראָמען פון פערשידענע באַנדעס, די אַזוי גערופענע „שטילע פּאָגראָמען" (ווען מען האָט נאָר גערוי־בעוועט און נישט גע'הרג'עט) און פּעטליוראַ'ס אַ פּאָגראָם, א.ז.וו. אָבער דער „גריגאַריעווער" איז געווען דער שרעקליכסטער, דער גרויזאַמסטער, אי מיט זיינע אכזריות'דיגע רציחות און אי מיט דער צאָהל קרבנות.

אין אוקראַינע זענען דאַמאָלט געווען אין מאַכט די באָלשעוויקעס. אָבער זיי האָבען דאַן איבערגעלעבט דעם געפעהרליכען פּערראַט און אויפשטאַנד מצד אַטאַמאַן גריגאָריעוו, וועלכער איז פריהער געווען איינער פון די באָלשעוויסטי־שע וויכטיגסטע מיליטערישע פיהרער אין דרום — כמעט אויפ'ן גאַנצען שטח פון כערסאָנער, יעקאַ־טערינאָסלאַווער, קיעווער און טייל וויז פּאָלטאַ־ווער גובערניעס. גלייכצייטיג זענען אין גאַנץ אוקראַינע פאָרגעקומען פּויערים־אויפשטאַנדען, אַ ברייטע בעוועגונג פון „פּאַווסטאַנצעס" מיט זיי־ערע „אַטאַמאַנען" און באַטקעס", וועלכע האָבען שטאַרק טעראָריזירט די מאַכט און זענען געוואָ־רען אַ גרויסע סכנה פאַר די באָלשעוויקעס. נאַ־טירליך, ביי אַזאַ לאַגע, ווען מען פּלעגט זאָגען „מען לעגט זיך מיט די „רויטע" און מען שטעהט אויף מיט די „ווייסע", אָדער פערקעהרט ; ביי אַ לאַגע, ווען די מאַכט אַליין ווייסט נישט וואָס מיט איהר וועט מאָרגען זיין, זענען די יודען געוואָרען הפקר און מען איז תמיד געווען מיט די נשמה אין די הענד.

מען האָט שוין געוואוסט און עס איז געוואָ־רען אַ „חוק", אַז יעדע נייע מאַכט, וואָס נעמט איבער די שטאָדט (אויסער די באָלשעוויקעס) איז דאָס ערשטע גיט מען זיך אַ ביסעל „אַ שפיל מיט די יודעלעך" און דאַן נעמט מען זיך מאַכען אָרדנונג. דאָס ערשטע גיט מען אַרויס אַ דעקרעט, אַז אַלע איינוואוינער זאָלען ברענגען דאָס גע־וועהר צו זיי, ווען נישט איז אחת דתו להמית. און מען האָט מיט דעם דעקרעט נישט יוצא גע־ווען. מען איז צוגאַנגען פון הויז צו הויז און געזוכט און פיל קרבנות זענען אויך ביי דעם זוכעניש געפאַלען. אַזוי אַז פון בעוואָפענטער זעלבסטשוץ האָט דאַן קיין רעדע נישט געקענט זיין וואָלט אָבער אַ זעלבסטשוץ יאָ מעגליך גע־ווען, דאַן וואָלטען זיכער פיל פּאָגראָמען אינגאַנ־צען אויסגעמיטען געוואָרען און ביי פיל וואָלטען די קרבנות געווען פיל קלענער. יעדענפאַלס וואָל־טען מיר אַזוי ביליג נישט אַוועקגעגעבען אונזער לעבען. ווייל ווער עס קען דעם טיפּ פּאָגראָמ־טשיק, ווייסט, אַז בטבע איז ער אַ גרויסער פחדן און ווען ער זאָל וויסען, אַז איהם צו הרג'ענען אָדער ראַבעווען אַ יודען וועט ער אויך מיט זיין לעבען דאַרפען ריזיקירען, דאַן וואָלט ער זיך שטאַרק איבערלעגט, אויב ער זאָל געהן „מאַכען" דאָס שטיקעל אַרבייט.

זענען אָבער די יודען אין יעליסאַוועטגראַד נישט געווען בעוואָפענט, און דאָס מאָל צוליב דער שולד פון די באָלשעוויקעס. זיי האָבען גע־וואָלט שפּילען די ראָלע פון אַ שטאַרקער מאַכט, זיי קענען, הייסט עס, אַליין פערהיטען די שטאָט און ווען, ערב דעם פּאָגראָם, האָט דער פער־שטאָרבענער וולאַדימיר טיאָמקין ז"ל, אויף אַ געגענד צוזאַמענפאָהר פון די באָלשעוויקעס, זיי אָנגעוויזען אויף דער סכנה, וואָס דראָהט דער יודישער בעפעלקערונג מצד גריגאָריעוו'ען, וועל־כער איז שוין נישט ווייט פון שטאָט, און געבעטען מען זאָל דער יודישער יוגענד אַרויסגעבען געוועהר, כדי זיי זאָלען זיך קענען בעשיצען אין פאַל פון אַ'ן אָנפאַל, האָט אַ פיפיגע יודישע קאָכ־טער אַרויסגעכאַפּט אַ טעלעגראַמע און געוויזען, אַז אָדעס שיקט אַרויס אַ'ן אָבטיילונג פון די גע־וויסע, צו יענער צייט, „טשערנאָמאַרצעס" (מאַט־ראָזען וואָס האָבען געדינט ביי די שיפען פון שוואַרצען ים און האָבען זיך אַרויסגעוויזען פאַר זעהר פעהיגע און דרייסטע סאָלדאַטען) און אַ טייל פון דער אָדעסער יודישער דרושינע (די דרושינע האָט געהאַט איהר אויפגאַבע צו שטעהן אויף דער וואַך און נישט צולאָזען אין אָדעס און אומגעגענד קיין פּאָגראָמען. זי האָט געפיהרט אַ ביטערען קאַמף פאַר איהר עקזיסטענץ און סוף כל סוף האָבען זיי די באָלשעוויקעס, אויב איך האָב קיין טעות נישט, טאַקע אין חודש מאַי, נאָך דעם יעליסאַוועטגראַדער פּאָגראָם, פונאַנדערגע־לאָזען), אַ גרויסער „הוראַ" איז געווען דער סימ־פּער פון דער מאָסע פערזאַמעלטע אויף דער טע־לעגראַמע, און טיאָמקין האָט שוין נישט געהאַט קיין מעגליכקייט ווייטער צו רעדען. דער סוף איז געווען, אַז ביינאַכט איז טאַקע אָנגעקומען אַ'ן אָבטיילונג „טשערנאָמאַרצעס" מיט אַ'ן אָבטיי־לונג פון דער אָדעסער יודישער דרושינע, צו וועלכער עס האָבען זיך אויך פעראייניגט אַ טייל פון דער יעליסאַוועטגראַדער יודישער יוגענד, און צוזאַמען איז מען אַוועק געגען גריגאָריעוו'ן. אָבער ווען דער קאַמף מיט גריגאָריעוו'ס באַנדעס האָט זיך נאָר אָנגעהויבען, האָבען די גרעסטע טייל פון די „טשערנאָמאַרצעס" פעררייטען זייערע חברים און זיך פעראייניגט מיט די גריגאָריעוו־צעס און צוזאַמען מיט זיי פערניכטעט די יודישע דרושינע מיט די איבעריגע און זיך געמאַכט אַ פרייען וועג אין שטאָט אַריין.

דאָנערשטאָג פריה, דעם 16־טען מאַי זענען זיי אַריין אין שטאָדט און די שחיטה האָט זיך אָנ־געהויבען.

מיר די שטאָדטישע איינוואוינער, האָבען ביי דער לאַגע, ווען מיט וואָס זיך געגענצושטעלען איז נישטאָ, קיין אַנדער ברירה נישט געהאַט, ווי נאָר זיך צו בעהאַלטען, ווער אויפ'ן בוידעם און ווער אין קעלער. מיר האָבען אויך געוואוסט פון דער ערפאַהרונג, אַז די בעסטע שמירה איז ווען

(ווייטער זעה 6־טע זייט)

לעבעדיג פערברענט א יודישע פאמיליע

שרעקליכע סצענעס האבען זיך אפגעשפּילט אין גאַליצישען דאָרף פּאַגאָזשעליסקאַ.

אָרימער יודישער קרעמער איז אין פייער פערברענט געוואָרען צוזאַמען מיט זיין פאַמיליע

(פון אונזער קארעספאנדענט)

בעת מיר שרייבען דעם בריף ווערען אין מאַגיעראָוו געבראַכט צו קבר־ישראל די פער־קוילטע טויטע קערפּערס פון דער אָרימער יודי־שער, טראַגיש אומגעקומענער משפחה מענגש, רעק־טע טויבער אויס פּאָגאָזשעליסקאַ.

די פערשטאָרבענע נפשות זענען : די 78־יאָה־ריגע יודענע טשיפּע מענגש, איהר 43־יאָהריגער זוהן משה מענגש, רעקטע טויבער, זיין 43־יאָהריג ווייב ,פייגע, זייער 7־יאָהריג יונגעלע יצחק און זייער ניי־געבוירען קינד, וואָס האָט פערלאָזט דער מאַ־מעס בויך, בעת זי די מאַמע איז געשמאַגען אָדער געלעגען אין פלאַמען, איז געבוירען געוואָרען און תיכף פערברענט געוואָרען און געבליבען אָהן אַ נאָמען. דאָס דאָזיגע ניי־געבוירענע קינד איז פער־ברענט געוואָרען צוגעטוליעט צו מאַמעס פּנים. זי האָט עס געבוירען אין די פלאַמען און תיכף נאָך דער געבורט עס צוגעדרוקט צו דער ברוסט און צום פּנים, זיך אַוודאי געפּרובט ראַטעווען צו־זאַמען מיט דעם ניי־געבוירענעם נפש, די פייער־צונגען האָבען זיי אָבער ביידע פערשלונגען. די געריכטס־קאָמיסיע אויס ראַוואַ־רוסקאַ צוזאַמען מיט די דאָקטוירים האָבען נישט געקאָנט פעסט־שטעלען, צי דאָס ניי־געבוירענע פערברענטע קינד איז געווען אַ יונגעל, אָדער אַ מיידעל. דער איבער־קערפּער פון קינד איז געבליבען כמעט גאַנץ, דאָ־נעגען איז דער אונטער־קערפּער איננאַנצען פער־קוילט. דאָס קינד האָט אַ פּנים ווי אַ אָבגעבראָטען עופה'לע.

די גאַנצע געגענד איז ווי עלעקטריזירט פון שוידערליכען פאַקט. קינד און קייט, יונג און אַלט, יודען און קריסטען, שטאָט און דאָרף־איינוואוי־נער הערען נישט אויף צו רעדען פון דעם מוראַ־דיגען געשעהעניש, מאַנסע וויינען, יאָמערען און קלאָגען אויף דעם אומשולדיגען טויט פאַר אַ רוהי־גער, ערליכער משפחה אונטער אַזעלכע אומענש־ליכע יסורים, קללות און חרמות ווערען אויסגעשיט אויף דעם קאָפּ פון דעם באַרבאַרישען פערברע־כער, וואָס האָט מיט אַ האַנד־בעוועגונג אַ הל גע־מאַכט פון אַזוי פיל מענשען־לעבענס.

אַ גערדרעהטער באַרגיגער פעלד־וועג פיהרט קיין פּאָגאָזשעליסקאַ. הינטער אַ וואַלד, צעוואָרפען און צעזייט געפינען זיך די הייזער פון פּאָגאָזשעליסקאַ אָבער די ערשטע צווישען זיי איז געווען די נידריגע מיט אַ שטרוי־דאַך בעדעקטע שטוב פון משה טויבער, די שטוב איז געווען פון האָלץ און לייהם, אַ חוץ דעם אויווען און דעם קוימען און אוודאי אויך דעם פונדאַמענט האָט זיך דאָרט נישט גע־פונען קיין ציגעל און קיין שטיין „אויף אַ רפואה".

אַ פעררויכערטער קוימען, וועלכער איז גע־בליבען שטעהען ווי אַ יתום אָדער אַ מצבה נאָך זיינע טראַגיש־אומגעקומענע בעלי־בתים. אָט דאָס האָבען מיר געזעהען פון דער ווייטען אויף אַ ערך פון אַ 50 מעטער און מיר האָבען געמיינט, אַז פון קוימען געהט אַ רויך. ווען מיר זענען אָבער נעהנ־טער צוגעקומען האָבען מיר דערזעהען, אַז נישט פון קוימען ,נאָר פון אַלע זייטען אַרום און אַרום הויבט זיך אויף אַ רויך, גלייך ווי ער וואָלט פאַ־מעליך, געמיטליך אומעטיג דערצעהלט וועגען אַ סודות־פולען פערברעך פון באַרבאַרישע הענד.

מיר זענען צוגעקומען צו דער חורבה און באַ־בען דערזעהען אַ ביסעלע יודיש אָרימקייט, ווי עס איז פערברענט געוואָרען. אַ קאָפּ פון אַ נייה־מאַשין אַ שטייסעל, אַ ריב־אייזען און נאָך עהנליכע נישט־ברענבאַרע מאַטעריאַלען זענען פערבליבען, פון דעם איבריגען איז געבליבען אַש.

מיר קומען צו נאָך נעהנטער און דערזעהען אַ הויפען צוגעדעקט מיט האַלב־פערברענטע, פער־סמאַליעטע שמאַטעס, וואָס איז דאָס ? אונטער די שמאַטעס בעמערקט מען קערפּערס, איינער אָבגע־זונדערט פון אַנדערען. מיר האָבען שוין דערזעהען, אַז דאָס זענען מענשען־קרבנות.

אָט פון די דאָזיגע מענשען ווערען מיר גע־וואָהר געוויסע פרטים וועגען אומגליק :

אין פערברענטען הויז האָבען געוואוינט די צוויי ברידער משה און בן־ציון מענגש, רעקטע טוי־בער. משה האָט זיך מפרנס געווען פון מסחר און בן־ציון איז אַ שוסטער. די צוויי ברידער האָבען פערנומען 2 וואוינונגען אין דאָזיגען הויז, בן־ציון פון דער רעכטער זייט און משה פון דער לינקער זייט הויז. זיי האָבען געהאַט אַ אַלטע מוטער, די פערברענטע 76־יאָהריגע טשיפּע, וועלכע איז גע־ווען ביי משה'ן. משה האָט געהאַט 4 יונגלעך, דעם 16־יאָהריגען בנימין, דעם 14־יאָהריגען זעליג, דעם 7־יאָהריגען יצחק און דעם 3־יאָהריגען יוסף. מיט'ן פינפטען קינד איז זיין איצט פערברענט ווייב פייגע געווען מעוברת, אין 9־טען חודש. דאָס 6־יאָהריגע יונגעלע יצחק און דאָס ניי־געבוירענע קינד זענען פערברענט געוואָרען, בנימין, זעליג און יוסף זע־נען אָבגעראַטעוועט געוואָרען און געבליבען אומ־גליקליכע יתומים.

בן־ציון טויבער, זיין ווייב שרה און זייערע קינדער ביילע, יוסף און שפרה האָבען זיך אַרויסגע־ראַטעוועט פון פייער און נישט נאָר זיי, נאָר אויך די קיה, דאָס קעלבעל און די עופות האָט מען אַ־רויסגעראַטעוועט. פון לעבעדיגע בעשעפענישען זע־נען בלויז מענשען פערברענט געוואָרען.

אַזוי ווי משה האָט געהאַלטען אַ דאָרפיש גע־וועלב און אין דאָרף איז ענטשטאַנען אַ אוקראַי־נישע קאָנסום־קאָאָפּעראַטיוו האָט דער פיהרער פון דעם דאָזיגען קאָאָפּעראַטיוו אַ געוויסער הריץ קריל אָנגעהויבען צו פיהרען אַ מלחמה מיט משה'ן.

קריל האָט אויף פערשידענע אופנים גע־דראָהט דעם איצט טראַגיש־אומגעקומענעם משה,

(ווייטער זעה 7־טע זייט).

ניער פאָלקסבלאַט

דאס לאדזער לעבען

ניער פאָלקסבלאַט

29 מיטוואָך | יט אייר תרפ"ט

מאי

זון-אויפגאַנג 3.24
זון-אונטערגאַנג 7.43

פאבאר פון יאהרגאנג 1908|7

היינט, מיטוואָך, שטעלען זיך צו דער פאָבאָר-קאָמיסיע נומער 1 (פאָמאָרסקאַ 18) די מאַנספער-שוינען פון יאָהרגאַנג 1908, וואָס וואוינען אין 4 טען קאָמיסאַריאַט מיט די פאַמיליען-נעמען אויף G.

פאָבאָר-קאָמיסיע נומער 2 (אָגראָדאָוואַ 34) דער יאָהרגאַנג 1908 פון 7-טען קאָמיסאַריאַט מיט די פאַמיליען-נעמען אויף M. N.

פאָבאָר-קאָמיסיע נומער 3 (זאַקאָנטנאַ 82) אַלע פון די יאָהרגענג 1883 ביז 1905, וועלכע זענען נאָך נישט געשטאַנען פאַר קיין פאָבאָר-קאָמיסיע און נאָך נישט רעגולירט זייער בעציהונג צום מיליטער און וועלכע וואוינען אין 1, 4, 6, 7, 10, 12, 13 און 14 פאָליציי-קאָמיסאַריאַט.

וועגן ביטעס אָפּצולעגען מיליטער=דינסט

(2) לויט דעם אַלטען מיליטערישען-געזעץ מוזען אַלע ביטעס וועגען אָפּלעגען דאָס מיליטער-דינסט אָפּגעגעבען ווערען לכל-הפחות אַ טאָג פאַר דעם ווי דער פאָבאָראָווער שטעלט זיך פאַר דער קאָמיסיע. זייט דעם 1. מאַי זענען אינ'ם געזעץ געמאַכט געוואָרען ענדערונגען, אַז דער פאָבאָראָווער האָט דאָס רעכט אָפּצוגעבען אַזעלכע ביטעס 2 וואָכען נאָכדעם ווי ער איז געשטאַנען פאַר דער פאָבאָר-קאָמיסיע. דער פאָבאָראָווער מוז אָבער געדענקען, אַז צו דער ביטע מוזען צוגע-לעגט ווערען אַלע נויטיגע דאָקומענטען.

טעטיגקייט פון דער געזונד-הייטס-דעלעגאַציע

(מ) אונטער'ן פאָרזיץ פון לאַווניק ד"ר מאַר-גאָליס איז פאָרגעקומען אַ זיצונג פון דער געזונד-הייטס-דעלעגאַציע ביים מאַגיסטראַט. די דעלעגאַ-ציע האָט גענומען צו קענטניש דעם בעריכט פון דער שטעטישער וואוינונגס-אינספּעקציע אויפ'ן יאָהר 1928. פון בעריכט ווייזט זיך אַרויס אַ בע-דייטענדער וואוקס פון די ענינים, וועלכע זענען ערלעדיגט געוואָרען דורך דער אינספּעקציע. פון קאַנצעלאַריע-אָפּצאָהלען זענען בעפרייט געוואָרען אַלע פערזאָנען, וואָס וואוינען אין איין אָדער צוויי צימערען ווי אויך אַרבייטסלאָזע, פיזישע און גייסטיגע. אין די פרייז פאָרשלאַגען איז בע-ריהרט געוואָרען די פראַגע פון פערזיכערען מע-דיצינישע הילף פאַר קראַנקע אויף צוקער-קראַנק-הייטען.

ס'איז בעשלאָסען אין היינטיגען יאָהר צו צפּענען אַ ספּעציעלע בעראַטונגס-שטעלע פאַר די דערמאָהנטע קראַנקהייטען.

אַפּטייקען

היינטיגע נאַכט-דיזשורען

(2) היינט ביינאַכט דיזשורירען פאָלגענדע אַפּטייקען: פּאַוולאָווסקי (פּיעטריקאָווער 307), ס. האַמבורג (גלובנאַ 50), גלוכאָווסקי (נאַרוטאָוויטש 4), שיסקעוויטש (קאָפּערניק 26), כאַרעמזאַ (פּאָ-מאָרסקאַ 10), פּאָטאַש (פּל. קאָשטשעלני 10).

אַ פערבלאָנדזשעט מיידעלע

ביים הרב ראָזענבערג, פּאָמאָרסקאַ 4, געפינט זיך אַ פערבלאָנדזשעט יודיש מיידעלע פון אַנ'ערך דריי יאָהר.

Dr. med. H. Lubicz

צעגעלניאַנאַ 43, טעל. 41-32

ספּעציאַליסט פאַר הויט, וועגערישע און מענער-שוועכע קראַנקהייטען. היילונג מיט קווארץ-לאַמפּ (האָר-אויספאַל)

נאָהמט אָן פון 8—10 און פון 5—8 אָוונט.

שוידערליכע אויטא-קאטאסטראפע

אומגעקומען א לאדזער יודישער סוחר

מאָנטאָג ביינאַכט איז פון לאָדז אַרויסגעפאָה-רען קיין קאַליש אַ לאַסט-אויטאָ מיט סחורות, וועלכער האָט געזאָלט פערפאָהרען אין די שטעט-לעך בלאַשקי און קאַליש. מיט'ן לאַסט-אויטאָ איז מיטגעפאָהרען דער אינהאַבער הירש יוסף קליין פון בלאַשקי, דער שאָפער, נאָך אַ בלאַשקער יוד און אַ סוחר פון לאָדז. אויפ'ן וועג, אַרום 2 קילאָ-מעטער פאַר שעראַדז, האָט זיך דאָס אויטאָ פאַר'ן בריק איבער דער וואַרטאַ איבערגעקעהרט און מיט'ן גאַנצען אימפּעט אַריין אין טייך, פאַלענדיג מיט די רעדער אַרויף און צודריקענדיג מיט זיך די סחורה מיט די פּאַסאַזשירען.

דאָס האָט פּאַסירט פאַרטאָג און דורך אַ צו-פאַל האָבען פערבייפאָהרענדיגע בעמערקט דעם איבערגעקעהרטען אויטאָ און באַלד וועגען דעם אַלאַרמירט די פּאָליציי. אויפ'ן אָרט זענען מאָ-מענטאַל אָנגעקומען דער שעראַדזער פּאָליציי-קאָמיסאַר, דער קאָמענדאַנט פון די פייערלעשער מאַניץ מיט פּאָליציאַנטען און פייערלעשער. מ'האָט זיך באַלד גענומען אַרויסצוראַטעווען דעם אויטאָ מיט די פּאַסאַזשירען און נאָך אַ קורצער צייט האָט מען דעם שאָפער, דעם אויטאָ-אייגענטימער קליין און דעם בלאַשקער יוד אָפּגעראַטעוועט און אָפּגעפיהרט אין שעראַדז. דעם לאָדזער סוחר האָט מען נישט געפונען. ערשט אין אַ שעה אַרום האָט מען איהם אַרויסגעצויגען פון וואַסער שוין אַ דער-טרונקענעם. עס איז אַ לאָדזער יוד, אַנגעטאָן אין אַ גראַנאַט אַנצוג, קורץ געקליידעט, ראַזירט, אין עלטער פון אַ יאָהר עטליכע און פופציג.

פּאָליציי פערנעמט זיך מיט'ן פעסטשטעלען די פערזאָן פונ'ם אומגעקומענעם. ווי ס'האָט זיך אַרויסגעשטעלט איז עס דער לאָדזער סוחר צדוק דאַרזשינסקי פון פּיעטריקאָווער 10. ער האָט אַ פרוי און 6 קינדער פון וועלכע אייניגע דערוואַק-סענע האָבען אויסגעהאַלטען די פאַמיליע. לעצ-טענס האָט ער אָנגעהויבען האַנדלען, פלעגט איינ-קויפען עטליכע שטיקלעך מאַנופאַקטור-סחורה און זיי אַוועקפיהרען קיין קאַליש. זיין גאַנץ פערמע-גען פלעגט ער שטענדיג האָבען מיט זיך, ווייל די פאַמיליע האָבען אויסגעהאַלטען די קינדער. פאַרמיטאָג, ווען די פּאָליציי אין שעראַדז האָט פעסטגעשטעלט די פערזאָן פונ'ם דערטרונקענעם האָט זי וועגען דעם מיטגעטיילט קיין לאָדז און די לאָדזער פּאָליציי האָט וועגען דעם מיטגעטיילט דער פאַמיליע.

א מארד צוליב א געלד=סכסוך

בעת דער אפרעכנונג דערשיסט איין שותף דעם צווייטען

(2) נעכטען אין די נאָכמיטאָג שעה'ן, האָט זיך אין די שטאָט פערשפרייט אַ קלאַנג, אַז עס איז ערמאָרדעט געוואָרען אַ געוויסער אַנטאָני ווילהעלם מאַיעווסקי, וואָס איז געשעפטליך געקו-מען קיין לאָדז.

ווי עס האָט זיך אַרויסגעשטעלט האָט מאַ-יעווסקי'ן ערמאָרדעט זיין שותף, אַ געוויסער בראָ-ניסלאַוו פּיעסטשינסקי מיט וועלכען ער האָט בשותפות געהאַנדעלט מיט בהמות. מאַיעווסקי, וועלכער האָט געוואוינט אין קאָנין, פלעגט אַרומ-פאָהרען אין די שכנות'דיגע דערפער, וואו ער פלעגט אויפקויפען בהמות און פּיעסטשינסקי פלעגט די בהמות פערקויפען אין לאָדז. איינמאָל אין דער וואָך פלעגט מאַיעווסקי קומען קיין לאָדז און זיך אָפּרעכענען מיט זיין שותף.

נעכטען איז מאַיעווסקי, ווי געוועהנליך, גע-קומען קיין לאָדז און איז אַוועק צו זיין שותף פּיעסטשינסקי אויף פּאָמאָרסקאַ 68. נאָכמיטאָג זענען ביידע אַראָפּ אין דער גאָרטען-וועראַנדע און זיך גענומען אָפּרעכענען. בעת דער אָפּרעכנונג איז צווישען די שותפים אויסגעבראָכען אַ סכסוך, פּיעסטשינסקי האָט אַרויסגעכאַפּט אַ רעוואָלווער און אויסגעשאָסען אויף מאַיעווסקי'ן. די קויל האָט איהם געטראָפען אין קאָפּ. פּיעסטשינסקי איז נאָכ'ן אויספיהרען דעם מאָרד אַנטלאָפען.

מאַיעווסקי'ן, וועלכער האָט נאָך בעוויזען שוואַכע סמנים פון לעבען, האָט די אַרויסגערופע-נע „גיכע הילף" אין צושטאַנד פון אַגאָניע איבער-געפיהרט אין שפּיטאָל.

נאָך פּיעסטשינסקי'ן האָט די פּאָליציי אַרויס-געשיקט שטעק-בריף.

וועגען טראגישן פאל אויף ציגעל גאס 75

(—) אין נעכטיגען נומער פון אונזער צייטונג האָבען מיר געבראַכט די ידיעה וועגען דעם טראַגישען פאַל אויף ציגעל-גאַס 75. איצט דער-וויסען מיר זיך ווייטערדיגע פּרטים. דאָס 16-יאָה-ריגע מעדעל באַשע יאָסעלעוויטש, אַ שילערין פון 6. קלאַס פון אַב'ס גימנאַזיום, איז אָפּגעפיהרט געוואָרען אין אַנאַ מאַריאַ-שפּיטאָל און איז דאָרט פאַרטאָג געשטאָרבען. איהר קערפּער איז איבער-געפיהרט געוואָרען אין שטאָטישען פּראָזעקטאָ-ריום און היינט וועט פאָרקומען די לויה.

די פּאָליציי האָט אַרעסטירט דעם סטודענט לובלינסקי, וועלכער זאָל זיין דער שולדיגער אין טראַגישען פאַל.

די פּאָליציי פיהרט ווייטער די אויספאָרשונג.

פון דער שולע „יבנה"

די העברעאישע 7-קלאַסיגע קאָעדוקאַציאָנס-שולע „יבנה" וועלכע איז אין אָנהויב פון לעצטען שול-יאָהר פערייניגט געוואָרען מיט דער „שלום-עליכם"-שולע (פּאָלודניאָוואַ 11), געפינט זיך איצט אין איינענעם לאָקאַל (צעגעלניאַנאַ 75) „יבנה".

די שולע „יבנה", וועלכע האָט אין משך פון איהר 12-יאָהריגער עקזיסטענץ דורכגעמאַכט פער-שידענע קריזיסען האָט זיך, זייט זי איז פעראייניגט געוואָרען מיט דער „שלום-עליכם"-שולע דער מצב פון דער שולע בעדייטענד פערבעסערט.

דורך דער ענערגישער אַרבייט פונ'ם פעראיין „צו גרינדען העברעאישע פאָלקס- און פאָרבעל-שולען אין לאָדז" בעזונדערס דעם פּראָפ. ד"ר. שאול רינער זענען איצט פערהאַן 500 מיטגלידער. „יבנה" איז די איינציגע שולע אין לאָדז, וואו די שילער בעקומען זייער וועלטליכע בילדונג אין דער נאַציאָנאַל-העברעאישער שפּראַך. די שו-לער, וואָס ענדיגען די שולע ווערען אָהן שום עקזאַ-מענס אויפגענומען אין די הויכע מיטעל-שולען אין דער 5-טער קלאַס און אין דער אינדוסטריע-שולע.

די לייטונג פון דער שולע „יבנה" געפינט זיך אין די הענד פון דירעקטאָר לייב איוון. דאָס לעהרער-פּערסאָנאַל בעשטעהט פון גוט-קוואַליפי-צירטע פּעדאַגאָגישע כּוחות.

ביי דער שולע עקזיסטירט אַ מוסטערהאַפטער קינדער-גאָרטען.

צום נייעם שול-יאָהר ווערט אין „יבנה" גע-עפענט פּאַראַלעל נאָכמיטאָג-קלאַסען מיט הע־מד וועלבען פּראָגראַם.

ס'איז ווערט צו דערמאָהנען אַז אין דער שולע איז פערהאַן אַ זעהר רייכע ביבליאָטעק, כעמישע און פיזישע קאַבינעטען, אַ פערכטינער טורן־זאַל.

דער ל"ג-בעומר-אויספלוג פון „השומר הצעיר"

נישט קוקענדיג אויף דעם נישט זיכערען וועטער, האָבען זיך שוין אַרום 7 אינדערפריה אָנ-געהויבען צו פערזאַמלען אין פערשידענע ערטער פון שטאָט די בעזונדערע גדוּדים.

אַרום 8 פריה האָבען זיך אַלע געטראָפען אויף דעם באַלוטער מאַרק. דאָרט זענען די אָרגאַ-ניזאַציע-פעהנער פונאַנדערגעוויקעלט געוואָרען און די שומרים האָבען אַרויסמאַרשירט אין געשלאָסע-נע רייהען קיין העלענובעק. אין וואַלד, נאָהענט פון יתומים-הויז זענען פונאַנדערגעשטעלט געוו... געצעלטען, מיט פערשידענע ספּאָרט-שפּילען, קאָנ-קורסען, ביי געזאַנגען און ארץ-ישראל-טענץ האָ-בען די שומרים פערבראַכט דעם גאַנצען טאָג אויפ'ן אויספלאַג.

אין אָווענד איז פאָרגעקומען דער טראַדיציאָ-נעלער צואַמענטרעף פון אַלע שומרים.

צוליב שלעכטען וועטער האָבען די שומרים געמוזט פערציכטען פון אַדורכמאַרשירען, נאָכ'ן אויספלאַג, איבער די גאַסען פון שטאָט.

Dr. Z. Rakowski

ספּעצ. פאַר אוירען-, נאָז-, האַלז- און לונגען-קראַנקהייטען

קאָנסטאַנטינער 9, טעל. 27-81.

[illegible]

קליינער פעליעטאן

דימינועדא...

איהר ווייסט אודאי נישט וואָס דאָס איז פאַר אַ וואָרט דימינועדאָ, וועל איך אייך דעם ריינעם אמת זאָגען, אַז ביז נעכטען האָב איך אַליין אויך נישט געוואוסט, נאָר דורך אַ צופאַל איז דאָס מיר קלאָהר געוואָרען.

די מעשה איז אַזוי געווען.

קומענדיג נעכטען אין אַ געזעלשאַפט פון בעקאַנטע, האָב איך מיר צוזאַמענגעטראָפען מיט מיינעם אַנ'אַלטען גוטען פריינד, וועמען איך האָב איהם שוין אפשר אַ האַלב יאָהר נישט געזעהן, איך האָב מיך מיט איהם שטאַרק דערפרעהט און האָב איהם נאַטירליך באַלד אַ פרעג געטון, וואָס ער מאַכט? ענטפערט ער מיר קורץ: ד י מ י נ ו-ע נ ד אָ.

בין איך עפּעס געבליבען אַזוי ווי אין אַ שטיקעל פערלעגענהייט, עפּעס האָט ער מיר דאָך געענטפערט, און וואָס ער האָט מיר געזאָגט פערשטיי איך נישט, איבערפרעגען פּאַסט אויך נישט, ווי אַזוי ווייסט דאָס נישט אַ היינטוועלטי-גער מענש אַ וואָרט, וואָס יענער ענטפערט? האָב איך מיר געמאַכט ווי איך וואָלט דוקא יאָ גע-וואוסט, וואָס ער האָט מיר געענטפערט און פרעג איהם ווייטער:

— ווי געהען דאָס אייערע געשעפטען?

— ד י מ י נ ו ע נ ד אָ — ענטפערט ער מיר ווידער. —

פּאַסט מיר ווייטער נישט צו פרעגען, וואָס דאָס איז דימינועדאָ און אגב האָב איך גאָר מו-רא געהאַט צו ריזיקירען און איבערזאָגען אַזאַ אויסטערלישען וואָרט, אַזאַ מין תרגום לשון. האָב איך מיר ווייטער געמאַכט ווי נישט מיר מיינט מען דאָס, און האָב ווייטער אַ פרעג געטון:

— וואָס איז ביי אייך מכח היי-יאָהריגען אַרויספאָהרען ערגעץ זיך אָברוהען?

— ד י מ י נ ו ע נ ד אָ — האָב איך ווידער דערהערט אַ תשובה.

איז דאָך מיר שטאַרק ביטער געוואָרען, אַז איך פערשטיי נישט מאי דך אמרי, אפשר איז דאָס גאָר אַ זידעל וואָרט... האָב איך געזוכט צו פאַר-קערעווען אונזער געשפּרעך אָן אַ זייט און פרעג איהם:

— איהר זייט דאָך אַ וועלטליכער מענש און קומט צו פערשידענע פירמעס טאָ, ווי אַזוי זעהט עפּעס אויס ביי לייטען?

— ד י מ י נ ו ע נ ד אָ.

רבונו של עולם, טראַכט איך מיר, דו האָסט מיר דאָך שוין אַרויסגעשלעפּט פון אַזוי פיל בלאָ-טעס, טאָ שלעפּ מיר שוין אַרויס פון דער בלאָטע אויך.

איז מיר איינגעפאַלען אַ געדאַנק איהם אַ רעג צו טון. וואָס הערט מען עפּעס ביי איהם אין פעראיין.

— ד י מ י נ ו ע נ ד אָ.

מיין שטערען האָט זיך בעדעקט מיט אַ קאַלטען שווייס, און ס'איז מיר שוין געלעגען אויפ'ן שפּיץ צונג איהם צו פרעגען, וואָס איז דאָס אַזוינס דימינועדאָ.

האָט גאָט געהאָלפען און ער האָט מיר אַ פרעג-געטון, וואָס איך מאַך? איז מיר איינגעפאַ-לען אַ גליקליכער געדאַנק, וואָס עס וועט זיין וועט זיין, איך וועל איהם אויך ענטפערען ד י מ י נ ו ע נ ד אָ.

— אַזוי גאָר — זאָגט ער — ביי דיר איז אויך דימינועדאָ? אַבי איך האָב געמיינט, אַז נאָר ביי מיר איז דימינועדאָ.

וואָס איז אָבער די פעולה, טראַכט איך, אַז איך ווייס דאָך נישט, וואָס דאָס איז אַזוינס דימינועדאָ און בעמערקט האָב איך, אַז אַלע איבריגע, וואָס זענען מיט אונז געזעסען, ווייסען קיינער נישט, וואָס דאָס איז דימינועדאָ.

האָב איך זיך מיישב געווען, יעבור עלי מה, פערפאַלען! אַז מ'קאָן נישט אַריבער, מוז מען אַרונטער. אַז מ'ווייסט נישט, מוז מען פרעגען. ווי שטעהט דאָס דאָרטען: לא הביישן למד, דער, וואָס שעהמט זיך, בלייבט נישט געקאָנט. און איך האָב איהם טאַקע אַ פרעג געטון:

— ביז נעכ־ען — זאָגט ער — האָב איך דאָס אויך נישט געוואוסט, נאָר נעכטען האָב איך גע-הערט ווי מיין מוזיק לעהרערקע האָט דאָס ער-קלערט פאַר מיין טעכטער'ל אויף אַזאַ אופן:

— אין די נידעריגע טענער זענען דאָ פער-שידענע מדרגות, למשל פּיאַנאָ איז נידריג פּיאַנימאָ איז נאָך נידריגער, אַזוי געהט דאָס נידריגער און נידריגער. און דער נידריגסטער טאָן, וואָס קוים דאָס אויער דערהערט שוין, וואָס ער ענדיגט זיך אַזוי נידריג ווי אָפּשטאַרבענד דער הייסט ד י מ י נ ו ע נ ד אָ.

— אַזוי? — האָבען אַלע אין איין קול זיך אָנגערופען איז דאָך ביי אונז אַלעמען ד י מ י-נ ו ע נ ד אָ...

שר של אש.

וועגען געריכטס-פערטיידיגער

אין דער היגער טאג-פרעסע איז די טעג געווען פערעפענטליכט א נאטיץ, אז דער יוסטיץ-מיניסטער האט ארויסגעגעבען א פעראָרדנונג, לויט וועלכער אלע פערזאָנען, וואס בעזיצען פראקטישע בעקאנטשאפט מיט די פערפליכטעגדע געזעצען, וועלען קאָנען איצט נאך א געהעריגען עקזאמען אויפגענומען ווערען אלס געריכטס-פערטיידיגער.

הגם מיר האבען באלד פערשטאנען, אז די דערמאָנטע ידיעה איז גרונדלאָז, אז אלענפאלס האט זיך די רעכטליכע לאגע אין דעם פרט איצט נישט געענדערט און זיך אויך נישט געקענט ענדערען, פונדעסטוועגען האבען מיר זיך וועגען דעם ענין דאך געוואָנדען צו א פרעזידיום-מיטגליד פון היגען קרייז-געריכט, וועלכער האט אויף אונזער פראגע געגעבען פאָלגענדע ערקלערונג:

קיין שום ספעציעלער צירקולאר אָדער פעראָרדנונג איז וועגען אויפנעמען נייע געריכטס-פערטיידיגער נישט ארויסגעגעבען געוואָרען.

דער אינסטיטוט פון געריכטס-פערטיידיגער פונקט, ווי פון פעלדשער, איז ענטשטאנען אין צארישען רוסלאנד און האט געהאט ביי די דאמאָלסטיגע שווערע בילדונגס-בעדינגונגען אנ'עקזיסטענץ-בערעכטיגונג.

ביי די איצטיגע פערהעלטנישען אבער, ווען די בילדונגס-מעגליכקייטען זענען געוואָרען בעדייטענד פערלייכטערט, ווען אונזערע אוניווערזיטעטען ליווערען יאָהר-יעהרליך גאנצע קאדרעס פרישע יוריסטען — פיהלט זיך שוין אין די גרעסערע שטעדט אנ'איבערפלוס פון אדוואָקאטען אזוי, אז אין זייערע אנפיהרענדע בערוף-אינסטאנצען פראָיעקטירט מען פערשידענע מיטלען ווי אזוי אויסצומיידען די אלץ מעהר וואקסענדע קאָנקורענץ.

נאך ערנסטער וועט ווערען די לאגע, ווען די גאליציאנער אדוואָקאטען וועלען בעקומען די מעגליכקייטען צו פראקטיצירען אויפ'ן גאנצען שטח פון דער פוילישער רעפובליק, וועגען וואָס זיי בעמיהען זיך זעהר אינטענסיוו און וואָס זיי וועלען סוף כל סוף דערגרייכען.

דאמאָלט וועלען די גאליציאנער אדוואָקאטען ממש פערפלייצען קאָנגרעס-פוילען.

ביי אזעלכע בעדינגונגען - ווען קוואליפיצירטע יוריסטען שטיקען זיך שוין אויפ'ן ענגען טעטיגקייטס-געביט, קאָן נישט זיין קיין רייד וועגען עפענען די טויערן פאר פרישע רויע כחות.

אין די מאָסגעבענדע קרייזען האלט מען טאקע, אז דער אינסטיטוט פון געריכטס-פערטיידיגער האט אָפגעשפילט זיין געשיכטליכע ראָל און איז פער'משפט אונטערצוגעהן און עס איז דעריבער נישט פאראן קיין שום ווילען און בעדערפעניש איהם ווידער אויפצולעבען.

די אלע קלאנגען וועגען אויפנעהמען געריכטס-פערטיידיגער שטאמען וואהרשיינליך פון דער פעראָרדנונג פון מלוכה-פרעזידענט פון 19. מערץ 1922 וועגען די אויספיהר-תקנות צום נייעם קאָדעקס וועגען דער שטראָף-פראָצעדור.

לויט'ן פונקט 2 ארט. 15 פון דער דערמאָנטער פעראָרדנונג וועלען אין משך פון די נעכסטע 10 יאָהר נאך אויפגענומען ווערען אלס געריכטס-פערטיידיגער פוליעהריגע גוט - אויפפיהרענדע זיך פערזאָנען, וועלכע וועלען דורך א ספעציעלען עקזאמען קאָנען בעווייזען, אז זיי בעזיצען פראקטישע בעקאנטשאפט מיט שטראָף-רעכט און פראָצעדור.

קיין אנדערע נייע כללים זענען וועגען דעם ענין נישט פערעפענטליכט געוואָרען, נאָר ס'גילטען נאך דערווייל די אלטע רוסישע פאָרשריפטען.

מיט'ן ציטירטען 15. ארטיקעל רעכענט די רעגירונג סוף כל סוף דעם אינסטיטוט פון געריכטס-פערטיידיגער ענטגילטיג שוין צו ליקווידירען.

ווי ס'זאָל אבער נישט זיין איז דער ענין וועגען אויפנעהמען פרישע געריכטס - פערטיידיגער נאך נישט אקטועל אלענפאלס נישט אין די גרעסערע שטעדט.

אויב דער אדמיניסטראציע קאָלעגיום ביי די אפעלאציע-געריכטען וועט אנערקענען, אז אין געוויסע געגענדען נויטיגט מען זיך אין געריכטס-פערטיידיגער, וועט ער שטעלען א פאָרשלאג דעם יוסטיץ-מיניסטער, וועלכער וועט דאמאָלט איינאָרדנען אזעלכע עקזאמענס.

די דערמאָנטע אייגענטליכע פעראָרדנונג טרעט ערשט אריין אין קראפט דעם 1-טען יולי 1929 און דעריבער איז דאָס דערלאנגען שוין איצט אזעלכע בקשות פריהצייטיג.

י. א.

פון האנדעלס-געריכט

(י) נעכטען האט דאָס האנדעלס-געריכט ערטיילט א פראלאָנגאציע אויף די צאָהלונגען פאר דער פירמע „בוימוואָל-אויסארבייטונגען יוליוס לאָרער". די פירמע עקזיסטירט שוין זייט 23 יאָהר און בעזיצט אנ'אייגענע וועבעריי, פארבעריי, אפרעטור און פערשידענע געהילפס-אָפטיילונגען. די שוועריגקייט פאר דער פירמע זענען ענטשטאנען צוליב א רייהע אינוועסטיציעס, וואָס זענען געמאכט געוואָרען אויף קורץ-טערמיניגע פערפליכטונגען.

די פירמע האט אָנגעגעבען א בילאנס, וועלכען די געריכטס-עקספערטען האבען נאכקאָנטראָלירט: דער אקטיוו בעטרעפט 2,290,726 זל. און פאסיוו — 1,567,297 זל.

הגם אין פאסיוו זענען נישט פאָראויסגעזעהען נאך עווענטועלע פערלוסטען, וואָס קענען קומען פון רימעסען, וועלכע געפונען זיך אין פאָרטפעל פון דער פירמע האט דאָס געריכט אנערקענט די לאגע פון דער פירמע פאר א פאָזיטיווער און ערטיילט א פראלאָנגאציע פון די קרעדיטען אויף 3 חדשים.

(י) נעכטען האט דאָס האנדעלס-געריכט ערקלערט פאר באנקראָט די פירמע שמואל און שמחה זילבערבערג (זאקאָנטנא 19) דעטייל-פערקויף פון מעהל.

אזוי ווי ס'איז פעסטגעשטעלט געוואָרען, אז נאכ'ן לאָזען צו פראָטעסטען וועקסלען, האט די פירמע ווייטער איינגעקויפט סחורות אויף וועקסלען, האט דאָס געריכט פעראָרדענט צו ארעסטירען די פירמע-אינהאבער.

דער טערמין פון באנקראָט איז בעשטימט געוואָרען אויפ'ן 4 מאי.

ערעפנונג פון דער קליינהענדלער-קרעדיטען-באנק לאָדז פיעטריקאָווער 6

מאָנטאָג, דעם 27. ד. ח., 8 אָוונט, איז אין לאָקאל פון קליינהענדלער-פעראיין, פיעטריקאָווער 6, פאָרגעקומען די פייערליכע ערעפנונג פון די קליינהענדלער-קרעדיטען-באנק. די פייערליכקייט עפענט דער פרעזעס פון דער פערוואלטונג ה' שלמה טאָסק. פרעזעס טאָסק רעדט דאן וועגען די יעצטיגע קריטישע לאגע פון די לאָדזער קליינהענדלער, נאָר דער איינציגער וועג אויפצוהויבען דעם פינאנציעלען מצב פון די קליינהענדלער איז אין יעצטיגען מאָמענט צו שאפען א ביליגען קרעדיט פאר די קליינהענדלער. דאן זענען פאָרגעקומען בעגריסונגען: אין נאָמען פון דעם קליינהענדלער-פעראיין האט בעגריסט דער וויצע-פרעזעס ה' אוניקאָווסקי, אין נאָמען פון דער קוילען-סעקציע האט בעגריסט ה' יעקב קאגאן, אין נאָמען פון דער פלאשען-סעקציע — יודעל גראָסמאן, אין נאָמען פון גאלאנטעריע-סעקציע — ה' דזשיאלאָווסקי, פון דער פעדערן-סעקציע — ה' טאפיאל, קאָלאָניאל — ה' ב׳אָנער, אין נאָמען פון בלוי-געשיר-סעקציע ה' פייגלער. דאן איז איבערגעלייענט געוואָרען א גאנצע רייהע טעלעגראמען פון פערשידענע שטעט און שטעטלעך.

צום איבערשניידען דאָס באנד האט מען איינגעלאדען דעם גרינדער פון דעם קליינהענדלער-פעראיין מאיר אוניקאָווסקי. שפעט ביינאכט איז פאָרגעקומען א באנקעט.

דער מערדער פון מיכאל קרול

איז דורכ'ן קרייז-געריכט פער-משפט געוואָרען אויף 15 יאהר טורמע

(ענדע פון 1-טער זייט).

6 א זייגער אין אָוועגד האט זיך אָנגעהויבען די נאָכמיטאָג-זיצונג. ס'ווערט צום צווייטען מאָל אויסגעהערט דער עדות פאלושעק, און נאָכדעם לייענט פאָר דער פאָרזיצער היכטעה קאָראָטקע-וויטש די רעזולטאטען פונ'ם אנאליז, וועלכען דאָס מלוכה-אמט פאר אנאליזען האט געמאכט. דער אמט שטעלט פעסט, אז ס'איז געווען זעהר ווייניג מאטעריאל אויף צו מאכען דעם אנאליז פון די איבערגעבליבענע טראָפענס אין די קעלישקעס, פון וועלכע די קוקולסקא האט געטרונקען און פון דעם, וואָס מ'האט ביי איהר אויסגעפאמפט פון מאָגען. דאך זענען דא סמנים, אז אין מאָגען ביי קוקולסקא איז געווען כלאָראָפאָרם.

דער מעדיצינישער געריכטס-עקספערט ד"ר הורוויץ ערקלערט, אז דער שאָס איז פאָרגעקומען אויף א זעהר קורצען דיסטאנץ ביז 10 סענטי-מעטער און דער געשאָסענער איז באלד געשטאָרבען.

מ'קען נישט בעהויפטען אויף זיכער, אז די משקה האט ענטהאלטען שלאָף-געטראנק, אבער קוקולסקא האט געמאכט דעם איינדרוק נישט פון א שיכור'ער, — נאָר פון א פער'סמ'טער.

שטשעטשינסקי רופט אויס: איך האָב גע-בראכט דעם שנאפס, איהם געפענט און אויס-געטרונקען אין דער אנוועזענהייט פון קוקולסקא.

כ'בין א קרבן!

דאָס וואָרט צו דער בעשולדיגונג בעקומט דער פראָקוראָר קאפטשאק. ער האלט א זאכליכע רעדע, אין וועלכער ער בעשולדיגט שטשעטשינסקי'ן אין דער פולער מאָס און פאָדערט פאר איהם די הארבסטע שטראָף. דער פראָקוראָר ווייזט אָן, אז ס'זענען נישטא קיין שום מילדערנדע אומשטענדען און אז ער, שטשעטשינסקי, האט זיך מודה געווען נאָר דאן ווען ער האט געזעהן, אז ער איז אריינגעפאלען, אבער די מאָטיווען פון זיין טאט, וועלכע מ'קען איהם אזוי לייכט נישט הערווייזען, לייקענט ער. אויך צוליב ריין געזעלשאפטליכע מאָטיווען, בפרט אין לאָדז, האלט דער פראָקוראָר מוז מען ארויסגעבען א הארבען אורטייל.

אין זיין לעצטען וואָרט ערקלערט שטשעטשינסקי, אז ער האט נישט געוואָלט בעראויבען קרולי'ן. ס'איז נאָך נישט געווען א פאל — זאָגט ער, אז א רויבער זאָל נישט צורויבען דאָס וואָס ס'לאָזט זיך און ער האט נישט צוגערויבט דאָס זייגערל א. א.

נאָך א בעראטונג האט דאָס געריכט ארויס-געגעבען אנ'אורטייל, לויט וועלכען שטשעטשינסקי איז פער'משפט געוואָרען אויף 15 יאָהר שווערע טורמע.

קאָנסול מאַקס קאהן ארדענט איין א שלאָסעריי

פאר'ן אינטערנאט „העלענובעק"

נעכטען האט קאָנסול ד״ר. מאַקס קאָהן אין דער בעגלייטונג פון ה׳ מ. רומקאָווסקי בעזוכט די פערמע און אינטערנאט „העלענובעק". ה׳ מאָקס קאָהן האט זיך אינטערעסירט מיט די אלע איינ-אָרדענונגען פון אינטערנאט, און זיך בעקענט מיט דער לאגע פון דער אינסטיטוציע, וועלכע האט אויף איהם געמאכט זעהר א גוטען איינדרוק.

נאָכ'ן ארומזעהען די נייע געביידעס, האט ד״ר. קאָהן איינגעזעהען, אז מ'דארף איצט איינ-אָרדנען א שלאָסעריי און האט אויף זיך גענומען צו דעקען די הוצאות פון דער פולער איינאָרדנונג.

די האנדעלס-קאמער און באנקראָטען

(—) לויט דער פעראָרדנונג פון מלוכה-פרעזידענט וועגען אויסמיידען באנקראָטען, קען דער פרעזעס פון געריכט נעהמען פון די האנדעלס-קאמער אינפאָרמאציעס וועגען דער אונטערנעהמונג, וואָס בעט וועגען בעשטימען פאר איהר א גע-ריכטס-אויפזיכט. די האנדעלס-קאמער, וועלענדיג אויסנוצען דאָס רעכט פון די געריכטען, האט זיך געווענדעט צו אלע האנדעלס-קאמערען, אז זיי זאָלען אויסארבייטען א געמיינזאמען רעגולאמין, ווי אזוי צו געבען אינפאָרמאציעס די געריכטען.

עקספאָרט

(—) ווי מיר האבען שוין מיטגעטיילט, האט די לאָדזער האנדעלס-קאמער ארגאניזירט אנ'אָפטיילונג פאר אויסלענדישען האנדעל, וועלכער דארף פערשטארקען און אויפלעבען די האנדעלס-בעציהונגען צווישען לאָדז און אויסלאנד מיט דער בעריקזיכטיגונג פון עקספאָרט פון פוילישע אויס-ארבייטונגען. די אָפטיילונג גיט אלערליי אינפאָרמאציעס אויף דעם געביט און האט אנגעקניפט א קאָנטאקט מיט אלע אויסלענדישע קאָנסולאטען.

פאָסט-אָפטיילונג אין אנדזשעיעוו

(2) די פאָסט-דירעקציע האט פעראָרדנט, אז אין די זומער-חדשים זאָל געעפענט ווערען א פאָסט-אָפטיילונג אין אנדזשעיעוו און ס'זאָלען אנגאזשירט ווערען בריפטרעגער, וואָס זאָלען פונאנ-דער טיילען די פאָסט.

א בריף אין רעדאקציע

חשוב'ע רעדאקציע.

עס האט אונז זייער געוואונדערט לייענדיג אין עטליכע יודישע צייטונגען וואָס ערשיינען אין פוילען, אז מ'גרייט זיך צו מאכען א קבלת פנים א געוויסען זיגמונד לב, וועלכער שטעלט זיך פאָר אלס גרינדער פון דער דראמאטישער סטודיע „אהל" אין תל-אביב.

למען האמת זענען מיר מודיע אין דער עפענטליכקייט, אז אזעלכער וועלכער עס האט זיך ערלויבט פאָרצושטעלען אלס גרינדער פון „אהל" איז קיינמאל ביי אונז נישט געוועזען און בכלל הערען מיר צום ערשטען מאָל אזא נאָמען צווישען אונזערע מיטגלידער.

ער ווערט פעראורטיילט ווי א שווינדלער.

מיר וועלען אייך זעהר דאנקבאר זיין אויב איהר וועט אזוי גוט זיין און געבען אנ'אָרט אין אייער חשוב'ער צייטונג אין איינער פון די נאָ-הענטסטע נומערען, פאר אונזערע אויבען אנגע-שריבענע שורות.

מיט „אהל" גרוס

(—) משה הלוי, גרינדער און אָנפיהרער פון „אוהל" (תל אביב)

(—) יהודה גבאי, סעקרעטאר.

דראמאטישע סטודיע ביי דער אָרגאניזאציע פון יודישע ארבייטער אין ארץ-ישראל.

ספאָרט-בעוועגונג.

1 פוסבאל-רעפרעזענטאנץ—2 פוסבאל-רעפרעזענטאנץ 2:3 (2:1)

אין צוזאמענהאנג מיט די צווישען-שטעטישע פוסבאל-מעטשען, וואָס קומען פאָר פון די היגע פוסבאל רעפרעזענטאנצען געגען די רעפרעזענטאנצען פון ווארשא (אי לאָדז) און לעמבערג (אין לעמבערג) איז נעכטען פאָרגעקומען א טרענינג-מעטש צווישען די צוויי היגע רעפרעזענטאנצען, וואָס וועלען שפילען אויף די אויבענדערמאָהנטע מעטשען.

נישט קוקענדיג אויף דעם, וואָס דער ראַויגער מעטש איז פאָרגעקומען אין א געוועהנליכען אַרבייטס-טאָג, זענען דאך געקומען אנ'עולם פון 700 מענשען, דער מעטש איז פאָרגעקומען טיילווייז זעהר שאַרף אבער נישט ברוטאַל. מ'האָט געקאָנט בעמערקען דאָס, די שפילער פון די 2 „ליגע"-מאַנשאפטען „ל.ק.ס." און „טוריסטען" ווילען זיך נישט צופיל אָנשטרענגען, ווייל זיי שטעהען פאר ערנסטע „ליגע"-קאַמפען (זיי בעדאַרפען שפילען די „טוריסטען" און „ל.ק.ס." אין לאָדז געגען 1. פוסב.-קלוב").

די צוזאמענשטעלען פון די צוויי רעפרעזענטאנטיווע מאַנשאַפטען זענען געווען פאָלגענדע:

ערשטער רעפרעזענטאַנץ: מיכאַלסקי (טוריסטען), קאראש (טור.), גאלעצקי (ל.ק.ס.), קאָוואַלסקי (ל.ק.ס.-רעזערוו), וויעלישעק (טור.), הינץ (טור.), דורקאַ (ל.ק.ס.), מילער (ארקאן), קרול (ל.ק.ס.), יאַנטשיק (ל.ק.ס.) און שלעדזש 2 (ל.ק.ס.).

צווייטער רעפרעזענטאַנץ: פאלקאָווסקי (ל.ט.ס.ג.), הילדנער (ל.ט.ס.ג.), קוביק אל. (טוריסטען), פורלאַוש (ווידזעוו), פאנאַרזשינסקי (ל.ט.ס.ג.), פעגזאַ (ל.ק.ס.), שטושעלטשיק (ווידזעוו), הערבסטרייך (ל.ט.ס.ג.), קרוליק (ל.ט.ס.ג.), קולאַוויאַק (טוריסטען) און פראַנקום (טוריסטען).

די ערשטע רעפרעזענטאַנץ פון שפילער פון דער „עקסטראַ-קלאַס" און די צווייטע רעפר. די גרעסטע טייל שפילער פון „א"-קלאַסיגע קלובען.

באַלד פון אָנהויב מעטש האָט מען שוין געקאָנט בעמערקען דאָס, ס'שפילען געגען זיך 2 פרידליכע מאַנשאַפטען און דער גאַנצער מעטש האָט מיט קליינע אויסנאַהמען געטראַגען זיין איי-גענטליכען טרענינג כאַראַקטער.

די „בע"-רעפרעזענטאַנץ האָט געשפילט זעהר אַמביציעז איהר שטורם-ליניע האָט עטליכע מאָל אַדורכגעפיהרט זעהר עפעקטפולע אָנגריפען אונטער דער אָנפיהרונג פון יונגען קרוליק, אויך די לויפער-רייע האָט איהר אויפגאַבע גוט ערפילט, נישט שלעכט איז געווען די פערטיידיגונג. קוביק האָט אַלע אָנגריפען פון „געגנער" זיכער צוקלאַפּט, נישט ווייניג האָט איהם דערצו געהאָלפען ווילדנער, וועלכער האָט אָפגעקלאַפּט דעם באַלעם ווייט אויפ'ן געגנערס פעלד.

מעהר פון שפיל האָט געהאַט די 3. „בע"-רעפרעזענטאַנץ, בעזונדערס אין דער צווייטער העלפט, זיי האָבען אָבער נישט געקאָנט פערענדיגען די אַזוי אָפטמאָל אַדורכגעפיהרטע שעהנע אַקציעס.

די טויערען האָבען געשאָסען פאַר דער „א"-רעפר. מילער, קרול און דורקאַ פון אַ שטראָף-שטויס, וועלכען פאלקאָווסקי האָט אָפגעקלאַפּט, אָבער דורקאַ האָט נאָך בעוויזען צו צוקלאַפּען, און פאַר דער „בע"-רעפרעזענטאַנץ —סטושעלטשיק און הערבסטרייך.

ביז צו דער העלפט 2:1 פאַר דער „בע"-רעפרעזענטאַנץ.

ה. ב-ן.

גרויסער שקרים-פּלאַנטער אין פּראָצעס געגען די ציגײַנער מענשען-פרעסער

דער יוד. סוחר דוד ראַט שילדערט די אכזריות'דיגע סצענעס, ווען די ציגײַנער האָבּען איהם בערויבט

שבת נאָכמיטאָג איז אין פּראָצעס געגען די קאַשויער מענשען-פרעסער ווייטער פערהערט געוואָרען דער בעשולדיגטער ציגײַנער פילקע. ווי געוועהנליך האָבּען זיך אויך איצט אויפ'ן ערשטען פּלאַן אַרויסגערוקט זײַנע שקרים. מען האָט איהם אָנגעהויבּען צו פיהרען אויפ' נאָמשטאַנד פון דעם רויב-איבערפאַל וואָס די ציגײַנער האָבּען אויסגעפיהרט איבּער דעם יודישען סוחר דוד ראַט אין צסאַרגאָ. די ציגײַנער האָבּען איהם איבּערגעפאַלען דעם 12-טען יוני 1925 און בּיי איהם צוגערויבּט 4800 טשעכישע קראָנען.

פּאָרז. : פּילקע, דו בּיזט אַ קלוגער יונג, זאָג מיר, אַז דו זאָלסט נישט מעהר קיין ליגען זאָגען, נאָר טראַכט אונז צו דערלײַכטערן די אַרבּייט.

פילקע : איך בּין דאָרט נישט געוועזען. פאַר'ן אויספאָרשונגס-ריכטער האָבּ איך זיך נאָר דערום מודה געווען, ווייל איך האָבּ מורא געהאַט פאַר די זשאַנדאַרמען.

פּאָרז. : מען דערקענט אָן דיר נישט קיין פּחדנות, אַ שאָר די שקרים, פון די פּראָטאָקאָלען דרינגט אַרויס, אַז דו האָסט זיך מודה געווען.

פילקע : איך האָבּ זיך בּלויז מודה געווען, אַז איך האָבּ גע'גנב'עט הינער. ווייטער בּין איך אומשולדיג...

פּאָרז. : דו האָסט דאָך געוויזען דאָס אָרט, וואו מען האָט בּערויבּט דעם יודישען סוחר ?

פילקע : ווייל מען האָט מיך אַהין געפיהרט. אויך דער אויספאָרשונגס-ריכטער האָט מיך געוואָלט בּעאײַנפלוסען. מען קאָן מיך אויפהענגען, אָבּער איך נעם נישט דישולד אויף זיך. איך בּין בּלויז מודה, אַז איך האָבּ אויסגעפיהרט דעם מאָרד איבּער הושניק.

— וואָרזשע האָסטו גענומען דעם טעמפּען געגענשטאַנד פון דעם דערמאָרדעטען קאָצערקאַ, מיט וועלכען ד והאָסט דערהרגעט רושניק'ן ?

— דער טעמפּער געגענשטאַנד האָט בּכלל נישט געהערט צו קאָצערקא, איך האָבּ איהם אין רושניקים געוועלב געפונען.

— נעמסט די דעם דאָזיגען מאָרד אויף זיך ?

— יאָ.

— פאַרוואָסושע האָסטו געלייקענט, אַז אויך אַנדערע ציגײַנער זענען אָנוועזענד געווען בּיים מאָרד ?

— ווייל מען האָט מיר נישט געוואָלט גלויבּען אַז איך וואָלט געקאָנט אַזאַ מאָרד אַליין אויספיהרען.

— דאָס וועט זיך, פילקע, פאַר דיר שלעכט ענדיגען. ווייסט וואָס דיר דערוואַרט ?

— לעבּענסלענגליכע תּפיסה, אָדער די תּליה. איך קאָן בּעשטעהען, אַז מען זאָל מיר שוין הײַנט אויפהענגען.

— צום מאָרד איבּער רושניק בּיסט זיך מודה, מערקווירדיג, פאַרוואָסושע לייקענסטו, אַז דו האָסט איהם בּערויבּט ?

— ווייל איך בּין דאָרט אינגאַנצען נישט געוועזען.

עס ווערט פערהערט דער צווייטער בּעשולדיגטער ציגײַנער יוליוס יאַנאַ. ער איז זיך אָן אַלעמען מודה. ער דערצעהלט, אַז פילקע פויל און אַלעקסאַנדער דיבּער, ווי אויך יוזעף האָרוואַטו, וועלכער איז געשטאָרבּען אין דער קאַשויער תּפיסה האָבּען געמאַכט דעם פּלאַן, ווי אַזוי אויסצופיהרען דעם רויב-מאָרד איבּער צסערנאָ. יאַנאַ שילדערט דאַן די ריהרענדע סצענעס פון דעם מאָרד. ער אַליין איז נאָך דאַ געווען יונג און מען האָט איהם מיט זיך מיטגעשלעפּט. ער האָט פון רויבּ בּעקומען אַ חלק, פילקע האָט איהם דאַמאָלס געזאָגט : „אויבּ דו ווילסט נישט מיטגעהן, פאַרוואָס-זשע האָסטו אונז נישט פער'מסר'ט פאַר דער זשאַנדאַרמעריע ? איך וואָלט דאָס יאָ געטון. איך וואָלט שוין דאַן — דערצעהלט יאַנאַ — לאַנג נישט געלעבּט

פּאָרז. : ווער איז געווען בּיים מאָרד ?

יאַנאַ : 6 ציגײַנער. צי ריבּאַר איז געווען דערמאָהן איך זיך נישט.

(פון אונזער קאָרעספּאָנדענט)

פילקע : (צום פּאָרזיצער) זעהר שעהן. די שטאַרקסטע מענער פון אונזער באַנדע האָבּ איך איבּערגעלאָזט אין דער היים און קינדער האָבּ איך מיטגענומען צום רויב-אָנפאַל ? (צו יאַנאַ) וואָס וואָלט איך געטון מיט די קינדער, ווען ס'וואָלט אַזוי געווען, ווי דו דערצעהלסט ?

ס'קומט דאַן צו אַ קאָנפראָנטאַציע צווישען יאַנאַ און פילקע און ס'שטעלט זיך אַרויס, אַז איינער האָט דעם צווייטען פיינד בּתּכלית השנאה. עס קומט צווישען זיי שיער נישט צו אַ געשלעג.

דער דריטער בּעשולדיגטער יוזעף הוראַק ערקלערט, אַז ער איז נישט שולדיג. בּיי דער אויספאָרשונג האָט ער כּסדר געמאַכט פאַלשע ערקלערונגען.

בּעת דער קאָנפראָנטאַציע צווישען יאַנאַ און הוראַק, ערקלערט יאַנאַ : ד והוראַק, בּיסט אויך דאָרט געווען. דו בּיזט אַזאַ רויב-מערדער, ווי די אַנדערע.

פויל ריבּער וויל פון גאָר נישט וויסען. ער האָט אויף זײַן חלק בּעקומען בּלויז 300 קראָנען. בּיי דער קאָנפראָנטאַציע ערקלערט יאַנאַ, אַז ריבּאַר האָט זיך בּעטייליגט אין מאָרד.

פּאָרז. : יאַנאַ. ד והאָסט דאָך ערשט געזאָגט, אַז דו קאָנסט זיך נישט דערמאָהנען צי ריבּאַר איז דאָרט געווען ?

יאַנאַ : איך האָבּ זיך טועה געווען.

בּיים פערהער ערקלערט אַלעקסאַנדער ריבּאַר אַז זײַן בּרודער האָט איהם מיטגעפיהרט כּדי רושניק'ן צו דערמאָרדען און בּערויבּען.

פּאָרז. : פילקע, דו האָסט דאָך ערקלערט, אַז ד ואַליין האָסט רושניק'ן דערמאָרדעט ?

פילקע : (שווייגט).

ס'ווערט דאַן פערהערט דער טויבּ-שטומער יוזעף ריבּאַר. ער ווייסט פון גאָר נישט. דערבּיי מאַכט פילקע אויפמערקזאַם, אַז ריבּאַר זאָגט ליגענט

דער בּעשולדיגטער יוזעף עסינאַ וויל בּעווייזען זײַן אַליבּי. דער טויבּ-שטומער אַראַלבּערט רובּער ווייזט אָבּער אָן, אַז עסינאַ האָט זיך דוקא יאָ בּעטייליגט אין מאָרד.

עס שטעלט זיך אַרויס, אַז די ערקלערונגען פון אַלע ציגײַנער זענען איין גרויסער פּלאָנטער פון שקרים, וועלכע זענען ענטשטאַנען צוליבּ דעם גרויסען געגענזייטיגען האַס און שווער קומט אויס דעם געריכט צו אַרבּייטען, כּדי אויפצודעקען כאָטש איין פונק פון אמת.

בּיים פערהער פון די ווייטערע עדות ווייזט זיך אַרויס, אַז פילקע, דער פיהרער פון די ציגײַנער האָט אויף דער גאַנצער באַנדע געוואָרפען אַ שרעק. מען האָט פאַר איהם מורא געהאַט, ווייל ער האָט די ציגײַנער בּעהאַנדעלט מעשה אינקוויזיטאָר.

מיט גרויס שפּאַנונג ווערט דערוואַרט דאָס בּעווייזען זיך פון יודישען סוחר דוד ראַט, דער עדות דערצעהלט :

אין אַ געוויסער פינסטערער נאַכט זענען צוויי מענשען אַרײַן צו מיר אין דער וואוינונג, אונטער דער דראָהונג פון דערשטעכען מיך האָבּען זיי בּיי מיר פערלאַנגט געלד. איך האָבּ געמוזט אָנצינדען אַ לאָמפּ. איך האָבּ אַפילו דאַן געמוזט עפענען די טיר, כּדי די באַנדיטען זאָלען קענען אַנטלויפען. ראַט איז שוין אַלט געווען 69 יאָהר. ער איז געווען זעהר שטאַרק דערשראָקען. ער דערקענט נישט די איבּערפאַלער, ער דערמאָהנט זיך בּלויז, אַז זיי האָבּען גערעדט מיט אַנ'איינגעטימליכען אַקצענט.

עס זענען דאַן פערהערט געוואָרען אַ רייה זשאַנדאַרמען, וועלכע פילקע האָט געוואָלט אויפווייזען, אַז זיי זאָגען ליגענט.

מען פערהערט דאַן דעם אויספאָרשונגס-ריכטער דר. קרייס, וועלכער ערקלערט, אַז די בּעשולדיגטע האָבּען זיך אַליין מודה געווען בּעת דער אויספאָרשונג אין דער שולד.

ד. מ-ן.

די אויטאָ-אינדוסטריע

אויף דער אַלגעמיינער צאָהל 30 מיליאָן אויטאָס, וואָס געפינען זיך אין פערקעהר אין דער וועלט, געהער דער גרעסטער טייל צו דער „שפּערק פלוג קאָמפּאַני", וועלכע איז אַנ'אונטערנעהמונג וואָס געהער צו דער „דזשענעראַל מאָטאָרס קאָרפּאָריישאַן".

*

אויף דער גאַנצער וועלט, נישט רעדענדיג אַמעריקאַ פאַלט אויס אויף יעדע 277 איינוואוינער איין אויטאָ.

*

אין פערלויף פון יאָהר 1928 האָבּען די פאַבּריקען פון קאַדילאַק און לאַ-סאַל צוגעשטעלט 40 טויזענד אויטאָס.

*

אין די אַרכיווען פון „דזשענעראַל מאָטאָרס קאָרפּערשאָן" געפינט זיך פאָלגענדע נביאות פון יודישען נביא נחמיה, וועלכער האָט געלעבּט 600 יאָהר פאַר קריסטוס געבּורט :

עס וועלען קומען צײַטען ווען וואָגענס וועלען פאָהרען איבּער די גאַסען מיט אַ מורא'דיגער שנעלקייט, וועלען אויסזעהען ווי פאַקלען און וועלען לויפען ווי בּליצען.

*

דער פאַבּריקס-צייכען פון פישער בּאָדי-קאָר-פּאָריישאָן". איז אַ סילוועטקע, אויף וועלכער עס געפינען זיך די צייכנונגען פון 2 וואָגענס, וואָס זענען בּענוצט געוואָרען דורך נאַפּאָלעאָן באָנאַפּאַרט, איינער בּיי קאָראָנאַציע-פײַערליכקייטען און דער צווייטער בּיי דער חתונה מיט מאַריאַ לודוויקאַ, זיי זענען צוליבּ דעם אויסגענוצט געוואָרען דורך דער פירמע פישער, ווייל עס זענען אָהן ספק די פּרעכטיגסטע מוסטערן פון הויכער קונסט פאַר דער אויטאָמאָבּיל-צײַט.

Dr. med.

B. Robinzon

אינערליכע און קינדער-קראַנקהייטען.
פּעטריקאָווער 10, טעל. 31-86
יעהמט אָן פון 8-$9^1/_2$ פריה און פון $3^1/_2$-$4^1/_2$ נאָכמ.

Dr. med. I WAJNBERG
CEGIELNIANA 47, tel. 26-02
אינערליכע קראַנקהייטען. ספּעציעל פאַר לונגען-און האַרץ-קראַנקהייטען, בּעשטראַהלונגען און קינסטליכע ...
אין דער היים פון 3-5 נאָכמיטאָג.

מוזיקאַלישע נאָטיצען

אַדאַ סאַרי-קאָנצערט

אונגערגרינדליך איז די וואָקאַל-קונסט; איהר מיסיע איז אין פלוג אַ גאַנץ קאַיינפאַכע : צו בּערוהיגען דאָס געמיט און צו דערהויבּען דעם גייסט. איז דאָס אָבּער בּאמת איינפאַך ? — בּשום אופן נישט ! דען לאָמיר נעהמען דעם מענשליכען גייסט, וועלכער שאַפט דאָס העכסטע און גרעסטע אויף דער וועלט און איז גלייכצייטיג משפּיע אויף דעם, מוט פון וועלכען ער ציהט זײַן יניקה, דען בּלויז גייסט אָהן דער געמיטס-שטימונג, איז גראָד ווי אַ פּלאַנץ אָהן רעגען, טאָ ווי גרויס דאַרף זײַן די קראַפט, אָדער די קונסט, וועלכע זאָל זײַן בּכּוח צו דערהויבּען אָט דעם אַלס שאַפענדען גייסט און צו בּערוהיגען דאָס מענשליכע געמיט אין וועלכען דער מענשליכער גייסט נויטיגט זיך אַזוי שטאַרק ?!...

דער הויפּטשטאַם פון דער וואָקאַל-קונסט — דאָס געזאַנג, אַלס נשמה-פּראָדוקט, מוז איבּערגעגעבּען ווערען דורכ'ן איבּערגעבּער אַזוי לויטער, אַזוי ריין, ווי לויטער און ריין עס איז זײַן אור-קוואַל, די נשמה, בּכדי ער זאָל קענען אָנריהרען און אָנרעגען די צאַרט-ציטריגע סטרונעס פון דעם אָפּנעהמערס נשמה... אַזוי-אַרום ווערט געשאַפען דער קאָנטאַקט וועלכען מיר רופען : „איינדרוק"...

נאָך דעם דערמאָנטען איז, זעלבּסטפערשטענדליך, איבּעריג צו זאָגען, אַז מען מוז אויך זײַן צו זײַן דער פערמיטלער פון דער וואָקאַל-קונסט. ד.ה. מען מוז און אומבּעדינגט זײַן קינסטלער ! און דאָס איז אַדאַ סאַרי אין העכסטען זין פון וואָרט !..

ס'איז זעהר שווער די קינסטלערין צו קריטיקירען שווער פּשוט דערפאַר, ווייל דאָס וואָלט געווען צופיל געזאָגט ; די קונסט פון אַדאַ סאַרי שטעהט איבּער יעדער קריטיק, דאַגעגען איז אָבּער אַדאַ סאַרי אויך זעהר לייכט צו קריטיקירען, ווייל הערענדיג איהר, פיהלט מען בּחוש, אַז זי האָט אין זיך פיל פיל מעהר נאָך פערבּאָרגען וויפיל זי גיט אַרויס... דאָס איז די איינציגע בּערעכטיגטע קריטיק איבּער איהר.

אַ וואונדער שעהנע שטימע, אַ נאַטירליך-פליסיגע קאָלאָראַטור, אונענדליכער אָטעם, קינסטלעריכע פראַזירונג, — און דאָס אַלעס איז בּיי איהר אַזוי נאַטירליך, אַזוי פּשוט לייכט, ווי עפּעס זעלבּסטפערשטענדליכעס אַזוי, אַז שרייבּען דעריבּער איז לגמרי איבּעריג, ווייל בּיי גאָר גרויסע קינסטלער זענען דאָס די נויטיגסטע און נאַטירליכסטע מיטלען

צום צוועק... בּיי אַדאַ סאַרי מוז מען נאָר אונטערשטרייכען די הויכע קונסט איהרע, וואָס ווירקט אַזוי דירעקט אויף אונזערע נשמות און שאַפט אַזאַ גרויסע ווירקונג, וואָס מען קען נאָר אָנרופען מיט'ן נאָמען : „התפּשטות הנפש"...

דעריבּער טאַקע איז שווער צו פערשטעהן : ווי אַזוי קומט עס, וואָס דאָס געעהרטע פּובּליקום קאָן פאַר אַזאַ קינסטלערין, וואָס היפּנאָטיזירט כמעט מיט איהר געזאַנג, איבּעררייסען דעם הויכען און שטאַרקען איינדרוק, און ריקטירען איהר, אַז זי זאָל זינגען דאָס אָדער יענץ ? איז דען בּאמת אַ חלוק, וואָס זי זינגט ?! — אַלעס, וואָס עס קומט אַרויס פון איהרע ליפּען איז הערליך און וואונדערשעהן ! מעג זי זינגען הוואָראַק'ס ראָמאַנס, אָדער די ראָזינאַריע, מעג זי זינגען הענדעלע און מענדעלי פון גיעוויאַראָמסקי — אַלעס וועט זײַן קינסטלעריש און אַלעס וועט מאַכען די אומגעהייערע ווירקונג, פון וועלכער ס'וועט זײַן נישט אַזוי לייכט זיך צו בּעפרייען !... אַזאַ פערהאַלטען זיך מצד'ן פּובּליקום, קען דעריבּער, איירעל גע ע-ט, אָנגערופען ווערען : „אונקולטורעל"...

* * *

אַחינו בּני ישראל האָט די קינסטלערין אַדאַ סאַרי אויסער דעם הויכען גענוס און גייסטיגען פערגעניגען אויך פערשאַפט אַ ביסעלע נאַציאָנאַלען כּבוד און שטאָלץ — די גרויסע קינסטלערין אַדאַ סאַרי איז אונזערע אַ שוועסטער.

D-ski.

אַ טרויעריגער יובּילעאום

(ענדע פון דער 3-טע זייט).

מען איז בּעהאַלטען בּיי אַ קריסט און ווער עס האָט נאָר געהאַט אַזאַ מעגליכקייט האָט זיך טאַקע בּעהאַלטען בּיי שכנים אָדער בּעקאַנטע קריסטען. איך האָבּ דאַן געוואוינט אין אַ הויז, אין וועלכען עס האָבּען געוואוינט אייניגע קריסטען, וועלכע האָבּען געוואוינט כמעט הינטער דער שטאָדט, און זיי האָבּען מיר פאָרגעלעגט, אַז פאַר גוט בּעצאָהלט קענען זיי נעהמען צו זיך מײַן פרוי מיט די דריי קינדער, אָבּער נישט קיין מענער. איך האָבּ דאָס איבּערגעגעבּען מײַנע שכנים און מיר האָבּען בּעשלאָסען, אַז די אַלע פרויען און קינדער פון דעם הויז זאָלען געהן צו די קריסטען, ווען מיר האָבּען דערפאַר בּעצאָהלט. איך און אַ בּרודער מײַנער און די איבּעריגע זענען געבּליבּען בּעטראַכטען וואו און ווי-אַזוי זיך צו בּעהאַלטען. איינער פון אונז האָט פאָרגעלעגט, זיך ווענדען צו אונזער נאָהענטסטען שכן, אַ קריסט, וועלכער האָט דוקא געהאַט אַ נאָמען פאַר אַנ'אַנטיסעמיט, אָבּער אַ זעהר קלוגער און כיטרער גוי געווען. ער איז גראָד געשטאַנען פאַר זײַן הויז און מיר זענען צוגעגאַנגען און פערפיהרט אַ שמועס מיט איהם, און איהם געגעבּען אָנצוהערען, אַז די באַנדע וועט זיך לאַנג נישט האַלטען און ווען די בּאָלשעוויקעס וועלען צוריקקימען, וועלען זיי די היימישע שטאָטישע פּאָגראָמשטשיקעס נישט שאַנעווען. דער כיטרער גוי האָט פערשטאַנען אונזער אָנצוהערעניש און ער האָט געעפענט דעם טויער און אונז אַרײַנגעלאָזט און אָנגעוויזען, אויף וועלכען בּוידעם מיר זאָלען געהן. דאָרט, אויפ'ן בּוידעם האָבּען מיר שוין געטראָפען אַ 30 יודען מיט פרויען און קינדער. דאָס זענען געווען שכנים פון דעם הויז און פון שכנ'ישע הייזער.

איך וויל דאָ נישט איבּערגעבּען די פּרטים פון דער שחיטה. זיי זענען גענוג בּעקאַנט, און עס ווילט זיך נישט אויפרייסען די וואונדען, וועלכע ווערען ביסלעכווייז פערהיילט אָבּער די יעניגע, וואָס האָבּען דאָס איבּערגעלעבּט, וועלען קיינמאָל נישט פערגעסען די געשרייען מיט די קרעכצען פון די שטאַרבּענדע און דערשאָסענע וואָס האָט זיך צו אונז דערטראָגען פון דער גאַס. די אָנגעהאַקטע קרעכצען מיט די תּחנונים'דיגע קולות, וואָס פלעגען נאָך אַ שאָס פערשטומט ווערען, זענען געווען נישט צום איבּערטראָגען. דאָס וואָיען פון די הינט און דאָס מיאַקען פון די קעץ, דאָס משוגע'דיגע וויינען פון אָט די שטומע חיות, האָט אונז ממש משוגע געמאַכט. מיר האָבּען זיך די האָר פון קאָפּ געריסע, דאָס פּנים געקריצט בּיז בּלוט. איינער פון אונז האָט נישט אויסגעהאַלטען און גענומען וויינען און זיך בּעטען מיר זאָלען אַלע אַרויס אין גאַס און זיך אויך לאָזען קוילען צוזאַמען מיט אונזערע בּרידער. דאָס זענען געווען מאָמענטען, וועלכע האָבּען זיך מיר אײַנגעקריצט אין זכּרון, וועלכע איך קען בּשום אופן נישט פערטרייבּען פון זיך. דער סוף איז געווען, אַז דאָס בּעהעלטעניש בּיים קריסט איז געוואָרען נישט זיכער. אויפ'ן צווייטען טאָג פונ'ם פּאָגראָם, פרייטאָג, איז צו אונז אַרויפגעקומען דער בּעל הבּית, דער קריסט, און אונז געוויזען אַ פּראָקלאַמאַציע פון דער באַנדע, אַז זיי וואָרענען די קריסטען, אַז הײַנט וועט מען געהן זוכען אויך בּיי קריסטען, און בּיי דעם קריסט, וואָס מען וועט געפינען בּעהאַלטען אַ יודען, וועט מען סיי דעם יודען און סיי דעם קריסט שיסען. הכּלל דער קריסט פאָדערט פון אונז, מיר זאָלען זיך באַלד, איינציגווייז, צוגעהן. וואָס פאַר אַ יללה עס איז געוואָרען צווישען די פרויען און קינדער און דער פּחד, וואָס איז געפאַלען אויף אונז מענער, איז זיך לייכט פאָרצושטעלען. דאָס הייסט דאָך געהן אויף אַ זיכערען טויט. עס האָבּען נישט געהאָלפען קיין געוויינען און קיין געבּעטען, מיר האָבּען אַלע געמוזט פערלאָזען דעם „זיכערען" פּלאַץ און זיך לאָזען אין די גאַסען אויף קידוש השם.

יצחק איכט.

Dr. H. WOŁKOWYSKI

צעגעלניאַנאַ 25, טעל. 26-87

ספּעציעל אַרצט פאַר הויט און וועגערישע קראַנקהייטען, מענער-שוואַכע. אַלע אַרט אַנאַליזען, בּעהאַנדלונג מיט קוואַרץ-שטראַהלען.

נעהמט אָן פון 8-10 פריה, 12-2 נ.מ. און פון 4-8 אָוו.

מנהגים און זיטען פון יודישען שווארצען שבט אין אפריקע

אין דער ווילדערניש פון מערב־אַפריקע, נעבען דעם טייך ניגער, וואוינט אַ ווילדער שבט פון שוואַרצע יודען, וועלכע רופען זיך „בני אפרים". מיט אַ פּאָר טויזענד יאָהר צוריק זענען זיי פערטריבען געוואָרען פון זייער אַלטער היים, פון פּאַלעסטינאַ. און נאָך אַ לאַנגען וואַנדערען איבערין מדבר האָבען זיי זיך בּעזעצט אין אַ פערוואָרפענעם ווינקעל אין אַפריקע. אָפּגעזונדערט פון דער גרויסער וועלט מיט געדיכטע וועלדער. דאָרט, אין זייער איינזאַמען ווינקעל, האָבען זיי אָפּגעהיט אויף אַ מאָרנעם שטייגער דעם יודישען גלויבען און זייערע ווילדע מנהגים און זיטען, וועלכע זענען פערבליבען אומבעריהרט ביז דעם היינטיגען טאָג.

איינער פון זייער שבט, וועלכער איז צופעליג אַריינגעפאַלען אין די הענד פון ווייסע און האָט אַביסעל גענאָסען פון אונזער ציוויליזאַציע, דערצעהלט איצט מערקווירדיגע געשיכטעס וועגען דעם לעבען און וועגען די מנהגים פון דעם יודישען שבט צו וועלכען ער בּעלאַנגט.

ער דערצעהלט וועגען די חתונה־מנהגים און וועגען דעם, ווי אַזוי מען משפּט אַ פערזינדיגטען אין זיין שבט. ביידע זאַכען האָבען געטראָפען מיט איהם אַליין: מען האָט זיך געקליבען איהם חתונה צו מאַכען און מען האָט איהם דאָרט גע'משפּט פאַר פערשידענע זינד, וועלכע ער איז בעגאַנגען, לויט די בעגריפען פון זיין שבט.

אין יענעם ווילדען יודישען שבט האָט יעדער מאַן צו עטליכע ווייבער; מען מאַכט זיי חתונה נאָך אין די קינדערשע יאָהרען. דעם חתן'ס עלטערען קלויבען אויס אַ שדכן, וועלכער דאַרף בעשטימען, צי די אָדער יענע מיידעל איז אַ פּאַסיגע כלה פאַר'ן יונגעל. דאָס זעלבע טוען אויך דעם כלה'ס עלטערען.

נאָך דעם, ווי די כלות זענען אויסגעקליבען און מען בעשטימט די צייט פון דער חתונה, קומען פאָר פערשידענע איינענאַרטיגע צערעמאָניעס. אויף דעם חתן טוט מען אָן אַ מאַסקע, וועלכע רופט זיך „די מאַסקע פון אונשולד". זי פערדעקט דעם גאַנצען קאָפּ און האָט פון פאָרענט לעכער פאַר די אויגען און פאַר'ן מויל. די מאַסקע איז געמאַכט פון אַ ווילדען גראָז. דער חתן אין דער מאַסקע האָט אַ טייוועלשען אויסזעהן, און עס זענען דעמאָלט פערהאַן גאַנץ ווייניג בעלנים צו רעדען מיט איהם. גאַנצע צוועלף חדשים דאַרף דער חתן טראָגען די מאַסקע, און די נאָהענטסטע מענשען, מיט וועלכע ער קומט דעמאָלט אין בעריהרונג, זענען בלויז די שדכנים פון ביידע זייטען, אַלס שדכנים קענען זיין סיי מענער סיי פרויען; עס ווענדט זיך אָן די עלטערנס אויסוואַהל.

די כלות טראָגען אויך מאַסקעס אין פערלויף פון אַ יאָהר צייט. דער כלה'ס מאַסקע איז נישט אזאַ פערמאַכטע פון אַלע זייטען ווי דעם חתנ'ס.

די אַרבייט פון די שדכנים פאַר דער חתונה איז גאָרנישט קיין לייכטע: זיי דאַרפען צוגרייטען חתן כלה צו דער חתונה און צו זייער צוקונפטיגען פאַמיליען־לעבען.

זיי ערקלערען חתן־כלה זייערע פליכטען און זייערע רעכטע און זיי פיהרען אַריין די אומשולדיגע יונגעלייט אין די געהיימנישען פון פאַמיליען־לעבען.

אַ פּאָר מאָל אַ וואָך אין פערלויף פון דריי מאָנאַטען פאַר דער חתונה נעהמט מען אַרויס די חתן־כלה פון הארף ערגעץ אין אַן'אָפּגעזונדערטען פלאַץ. מען בעשמירט און מען רייבט איין זייערע קערפּערס מיט אייל, מען פּרובט אויס זייער געזונד און זייער קראַפט מיט פערשידענע מיטלען און מען בעאָבאַכטעט זיי זעהר אויפמערקזאַם. דערמיט פערנעהמען זיך געוועהנליך אַ פּאָר עלטערע פרויען.

די פּראָבעס, דורך וועלכע די צוקונפטיגע פּאָר פאָלק דאַרף דורכגעהן, זענען גאַנץ ערנסטע און שווערע.

ענדליך, קומט די צייט פון די שבועות. דאָס איז איינער פון די וויכטיגסטע מאָמענטע פון דער חתונה. אַ קופּערנע פיגור ווערט געבראַכט אויף אַ מעשענער טאַץ, און ווערט אַוועקגעשטעלט נעבען דעם חתן. די יונגלעך, וועלכע ברענגען די פיגור, אַנטלויפען גלייך פון דעם חתן, זינגענדיג אַ ליד, וואָס פערענדיגט זיך מיט די ווערטער: „דו ביסט אַ פאָלקאָמענער מאַן; טאָ בעווייז דיין קראַפט! בעווייז דיין קראַפט!" די כלות שטעהען דערביי אויסגעשטעלט אין אַ רייה נעבען זייערע שדכנ'טעס. ווען די יונגלעך פערענדיגען זייער געזאַנג, פיהרט צו יעדע שדכנ'טע איהר מיידעל צו דער פיגור, הייסט איהר זיך שטעלען אויף די קני און אַ קוש טון די פיגור: נאָך דער צערעמאָניע זינגען אַלע מיידלעך אַ חתונה־ליד, וואָס פערענדיגט זיך מיט די ווערטער: „אַך, סאַראַ פערגעניגען! אַך, סאַראַ פערגעניגען!" זיי טאַנצען אונטער די קלאַנגען פון דער חתונה־ליד שטונדעןלאַנג. דער חתן זיצט און קוקט אויף זייערע טענץ. דערע'לם קלויבט זיך צונויף, בעטראַכט די קופּערנע געטשקע און מאַכט איהר קאָמפּלימענטען. ענדליך נעהמט דעם חתנ'ס פאָטער אַוועק די פיגור אַלס אַן'אָנדענקונג.

דאָס איז די וויכטיגסטע חתונה־צערעמאָניע ביי דעם יודישען שבט אין אַפריקע.

אין דעם שבט הערשט זעהר אַ שטרענגע דיסציפּלין. די יונגערע מוזען זיך אונטערוואַרפען צו די עלטערע אָהן קיין שום טענות. אַ יונגערער, צום ביישפּיל, מוז זיין אונטערטעניג דעם עלטערען ברודער. אַ פרוי מוז פאָלגען איהר מאַן ווי אַ הערשער און פאַר אַ מאַן איז נישט שעהן צו רעכענען זיך שטאַרק מיט אַ פרויס מיינונג אָדער מיט איהרע ווערטער בכלל.

ווען אַן'עלטערער ברודער מאַכט אַ פאָרוואורף זיין יונגערען ברודער, אָדער בעשטראָפט איהם אַפילו מיט פעטש, אָדער מיט אַ שפּיי אין פּנים, דאַרף דער יונגערער ברודער שטעהן פאַר איהם מיט אַן'אַראָפּגעלאָזענעם קאָפּ און שווייגען. די גרעסטע בעליידיגונג וואָלט געווען פאַר'ן עלטערען ברודער, ווען דער יונגערער קוקט איהם דערביי גלייך אין די אויגען אָדער ענטפערט איהם אַ וואָרט קעגען. פאַר אַזאַ זינד קומט אַ שווערע שטראָף; מען בונדט צו דעם שולדיגען צו אַ פּלאָקען אין מיטען טאָג אויף דער ברענענדיגער זון אויף פיר שעה נאָכאַנאַנד. עס טרעפען פאַלען, ווען דער בעשטראָפטער ווערט קראַנק אָדער שטאַרבט אַפילו פון אַ זונען־שלאַג. אָבער דאָרט רעכענט מען זיך ווייניג מיט אַזאַ געפאַהר, ווען עס האַלט ביי אַ שטראָף.

ווען אַ יונגערער בעגעגענט עלטערע מענשען, דאַרף ער זיך נייגען צו זיי מיט גרויס רעספּעקט און בעגריסען זיי מיט וואַרימע ווערטער. ווען נישט, קומט איהם אויך אַ גאַנץ שווערע שטראָף: מען שטעלט אַרויף אויף זיין קאָפּ אַ כלי פול מיט פאַלמען־אייל, און פאַר יעדען טראָפּען אייל, וואָס ער פערגיסט ביי אַ וועלכער ס'איז בעוועגונג פון קאָפּ, גיט איהם יעדער אַנוועזענדער אַ פּאַטש. אַז עס קלויבט זיך צונויף אַ היבש ביסעל טראָפּענס אייל, קען מען זיך שוין פאָרשטעלען וויפיל פעטש דער פערזינדיגטער קריגט נעבעך אָ"ן.

אָבער איינע פון די ערגסטע שטראָפען איז, ווען מען וויל איינעם אימיצען צו דעם שבט־דאָקטאָר. ער זאָל אַרויסטרייבען דעם טייוועל פון דעם זינדיגען. דער „דאָקטאָר" בענוצט אַזעלכע שוידערליכע פּיינונגען, אַז וועלטען וואָלט עס קען אַרויס פון איהם אַ גאַנצער טיט די ביינער. די מעהרסטע האַלטען עס נישט אויס און געהען אַוועק אויף יענער וועלט. דעם „דאָקטאָר" אַרט עס ווי פאַראַיאָהריגער שנעע, ווייל ער האָט שטענדיג אַ גוטען תירוץ: דער זינדיגער איז געווען אַזוי שטאַרק בעהערשט פון דעם טייוועל, אַז ס'איז געווען אוממעגליך צו ריינינען זיין נשמה נישט אומברענגענדיג דערביי זיין זינדיגען גוף. און דער עולם גלויבט אין יעדע, וואָרט זיינעם ווי אין תורת־משה.

אָבער דער שרעקליכסטער געריכט קומט פאָר פאַר דעם הויפּט־ריכטער, דעם אַלמעכטיגען אָראָ, ווען דער שבט און איינגע פון די אַרומיגע שבטים וואַרפען זיך אונטער אָהן קיין שום טענה. די שטראָפען וועלכע ווערען אַרויפגעלעגט ביי דעם העכסטען געריכט פון דעם אָראָ, זענען גרויזאַם. אָט זענע צביישפּילען פון אַזאַ געריכט:

דריי מענער זענען געקומען צום געריכט אויף דער קלאַגע פון זייערע ווייבער. יעדערער פון זיי האָט געהאַט צ וצעהן ווייבער, און די קלאַגע איז בעשטאַנען אין דעם, וואָס יעדערער פון זיי איז צו לאַנג געווען מיט דער לעצטער ווייב. איינער פון די מענער האָט זיך אָפּגעזאָגט צו געהן צ ווייגע איבעריגע ווייבער; דער צווייטער האָט צוגענומען צו זיך אין הויז זיין נייע כלה, ווייל זי איז צו אייראַל זי זאָל אַרבייטען גלייך מיט די איבעריגע ווייבער; דער דריטער האָט גלאַט זיך געהאַלטען די גאַנצע צייט ביי איינער פון זיינע ווייבער. אַלע דריי מענער האָבען, לויט דעם אורטייל פון געריכט, פערלאָרען זייע־ן ווייבער; זיי זענען דערביי יאַווי גרויזאַם בעשטראָפט געוואָרען, אַז איינער פון זיי איז געשטאָרבען פון די פּייניגונגען און ביי די צוויי אַנדערע מענער האָט מען דורכגעפיהרט אַ שוידערליכע אָפּעראַציע, נאָך וועלכער מען האָט זיי פערשיקט אין אַ בעשטימטען שענדליכען פּלאַץ פאַר „יעוונוכען".

ביי דעם זעלבען געריכט האָט מען אָפּגעהאַקט די פינגער פון די הענט ביי צוויי מיידלעך, וועלכע מען האָט אָנגעקלאָגט פאַר גנבה, און אַ יונגעל האָט מען פעראורטיילט צום טויט פאַר נישט פאָלגען די עלטערען. צוויי יונגע פערהייראַטע פרויען האָט מען, לויט אָראָ'ס אורטייל, צוקאַליעטשעט אויף אַ גרויזאַמען אופן פאַר דעם, וואָס זיי זענען נישט געווען געטריי זייערע מענער: מען האָט זיי געכאַפּט זינדיגענדיג מיט פרעמדע מענער.

צוזאַמען מיט די באַרבאַרישע געזעצען און אָבערגלויבענס האָבען יענע ווילדע אַפריקאַנישע יודען אָפּגעהיט זייער יודישען גלויבען אין העברעאישער פאָרמע ווי מיט אַ פּאָר טויזענד יאָהר צוריק.

לעבעדיג פערברענט א יודישע פאמיליע

(ענדע פון 3־טע זייט).

אויף דאָס 14־יעהריגע יונגעל פון משה טויבער, — זעליג דערצעהלט, אַז קריל פּלעגט אַריינקומען צ וויין טאַטען אין שטוב און איהם דראָהען דאָס אויב ער וועט נישט אַ יפּגעבען האַנדלען אין דאָרף דאַ וועט ער איהם פערברענען, אַז ער וועט מיט'ן לעבען נישט קאָנען אַנטלויפען.

אין קריטישען פרייטאָג־צו־נאַכטס 9 אָווענד ווען משה איז געזעסען ביים טיש און האָט געזונגען זמירות האָט ער פּלוצים דערהערט אַ געוואַלד:

— עס ברענט!

די אַלטע מוטער, וועלכע פּלעגט שוין געהן אָנגעשפּאַרט אויף אַ שטעקעלע איז שוין געלעגען אין בעט, אויך דאָס 7־יאָהריגע יונגעל יצחק איז געשלאָפען אין דער צווייטער שטוב.

דער אָרימער משה האָט זיך תיכף בערעכענט, אַז אָהן זיין ביסעל אָרימקייט האָט ער נישט וואָס צו טון אויף דער וועלט. ער האָט נישט געוואוסט, אַז זיין הייזעל האָט מען אָנגעצונדען פון אַלע פיר זייטען און אַז אין בעסטען פאַל איז קוים דאָ צייט אַרויסצוראַטעווען די בלויזע נפשות, קודם האָט ער געכאַפּט אַן'איבערבעט און אַ קישען, זיי אַרויסגעטראָגען, דאַן האָט ער זיך געלאָזט צוזאַמען מיט'ן ווייב און מיט'ן עלטסטען בחור בנימין אַרויסטראָגען אַ קופערט, וועלכען זיי האָבען צוגעטראָגען ביז צו דער טיר. דער גאַנצער שטרויערנער דאַך האָט שוין דעמאָלט געברענט און שטיקלעך פייער האָבען אָנגעהויבען אַראָפּפאַלען אויף די קעפּ פון משה, פיינע און בנימין.

ווען משה האָט דערזעהען, אַז דאָס פערמעגען איז שוין פערשפּילט איז ער געלאָפען ראַטעווען די נפשות. בנימין איז שטאַרק אָפּגעבריהט געוואָרען אין האַלז און אין קאָפּ און איז אַרויסגעלאָפען אויף דרויסען. אַזוי אַרום איז ער געבליבען לעבען. משה מיט פיינען האָבען אָנגעכאַפּט די אַלטיטשקע מוטער טשיפּע און זי געוואָלט אַרויסשלעפּען אויף דרויסען. צום שלאָפענדיגען קינד יצחק האָבען זיי שוין נישט געקאָנט צוקומען, ווייל די שטוב איז שוין גאַנץ געווען אַרומגענומען פון פייער. אָבער איידער נאָך זיי האָבען אויספּעיעט אַרויסצופיהרען די אַלטע איז זיך דאָס הייזעל צוזאַמענגעפאַלען און האָט צוגערעקט די אומגליקליכע מענשען.

קיינער האָט מעהר נישט געקאָנט אַרויס, דאָס פייער האָט שוין אַרומגעכאַפּט אַלע אין הייזעל.

פאַר דעם ברענענדיגען הויז איז שוין געווען פערזאַמעלט די גאַנצע יודישע און קריסטליכע בעפעלקערונג פון דאָרף אָבער מיט לעדיגע הענד. עס איז כדאי צו בעמערקען, אַז נישט בלויז אין פאָנאָשעליסקאָ נאָר אויך אין אַלע אַרומיגע דערפער פערמאָגען נישט די געמיינדעס קיין שיקאָווקע.

די איינציגע שיקאַווקע וואָס איז געקומען צו הילף, איז געווען די שיקאַווקע פון גוט־בעזיצער טשייקאָווסקי. ער אַליין איז געריטען פאָראויס אויף אַ פערד. ווי נאָר אָבער ער האָט בעפוילען אָנצוהויבען די ירעטונגס־אַקציע האָט מען דערזעהן, אַז די וואַסער־רעהר איז געשפּרונגען און ביז מען האָט זי פערראָכטען, איז שוין געווען צו שפּעט.

ה' טשייקאָווסקי האָט זיך געוואָלט אויסדריקען, דאָס ער האָט נאָך קיינמאָל נישט בייגעוואוינט אַ שרפה, וואו די אַרומיגע מענשען זאָלען זיך בעציהען אַזוי גלייכגילטיג נישט טון די האַנד אין קאַלטען וואַסער, קוקען ווי עס ברענט מיט פערלענגטע הענד.

שבת נאָכמיטאָג איז אַראָפּגעקומען די געריכטליכע קאָמיסיע פון ראַוואַ־רוסקאַ אין די פערזאָנען פון אויספאָרשונגס־ריכטער ד"ר טראָיאַנאָווסקי און די דאָקטוירים דר. ראָזע און דר. קריסטיאַמפּאָלער. וועמען עס האָבען אויך אַסיסטירט דער פּאָליציי־קאָמענדאַנט אויס ראַוואַ־רוסקאַ, הי' אַנווילער מיט עטליכע פּאָליציאַנטען.

הרין קריל איז אַרעסטירט געוואָרען און דער אויספאָרשונגס־ריכטער פערהערט אַ רייה עדות.

ל. מ—ן.

גאלדענע גליקען

39) (ראמאן)

— האָט איהר אַלץ בעקומען, וואָס איהר האָט בעדאַרפט? — האָב איך אַ פרעג געטון.

— איך האָב גענומען דאָס בעסטע, וואָס עס האָט זיך נאָר געלאָזט. — האָט ביל אַ שאָקעל געטון מיט'ן קאָפּ. — ס'איז נישט איינגאַנצען לויט מיין געשמאַק, אָבער עס לאָזט זיך אָנטון.

מיר האָבען נאָך איינגעקויפט פערשידענע נויטיגע קליינינקייטען, און זיך ווידער אַריינגעזעצט אין אויטאָ.

— אַלזאָ, פאָהרען מיר! — האָב איך אויסגערופען.

ביל האָט אַ קירעווע געטון דעם אויטאָ, און מיר האָבען זיך האַסטיג אַ לאָז געטון אין וועג, אַריינאָטעמענדיג מיט פערגעניגען די פרישע לופט, און האָבענדיג הנאה פון דעם ווינטיגען פייפען אין די אויערען.

קאַפּיטעל דרייצעהן.

צו גאַסט ביי מאָריס'ן.

פונקט האַלב פיער זענען מיר צוגעפאָהרען צו וואודפאָרד.

דער מאָטאָר האָט דעם גאַנצען וועג געאַרבייט אויסגעצייכענט.

בכלל האָבען מיר אויסגעמיטען אַלע פּאַסירונגען, און דער וועג איז אַדורך כשורה.

אַריינפאָהרענדיג אין וואודפאָרד, האָבען מיר זיך אָפּגעשטעלט לעם דעם האָטעל „פלאָף" אַ 2־שטאָקיגען בנין אין צענטער שטאָט, מיט אַ גרויסען רויטען שילד ביי דער טיר: „גאַראַזש".

— דאָס איז דאַכט זיך, אַ פּאַסיג אָרט, ביל. אויב מאָריס'עס פּאַלוואַרק געפינט זיך ווייט פון דאַנען, איז זיכער נאָך בעסער.

מיר זענען אַריינגעפאָהרען אין הויף, איבערגעלאָזט דעם באַגאַזש אין אויטאָ, און זענען אַריין אינ'ם באַר פון האָטעל.

אין אַ ווינקעל, ביי אַ טיש האָבען צוויי פערזאָן פרידליך געטרונקען ביער און געשמועסט צווישען זיך, און ביים טומבאַנק מיט פלעשער איז געזעסען די באַלעבאָסטע — אַן'עלטערע פרוי.

— ווייסט איהר נישט צופאַל, וואו עשטאָן געפינט זיך אינ'ערגיץ? — האָב איך אַ פרעג געטון — כ'מיין, דער פּאַלוואַרק פון מיסטער פריימאַן?

— עשטאָן? — האָט זי איבערגעפרעגט — יאָ, יאָ, איך האָב געהערט. עס דאַרף זיין נאָהענט פון דאַנען. דער הער ריכטער מוז זיכער וויסען...: מיסטער ראָו, דער דאָזיגער הער פרעגט, ווי אַזוי פאָהרט מען קיין עשטאָן?

איינער פון די פערזאָנען ביים טיש אין ווינקעל האָט אָפּגעווענדעט זיינע בליקען פונ'ם ביער, און אַ קוק געטון אויף מיר.

ס'איז אויפ'ן וועג. פאָהרט גלייך, און הינטער דעם ערשטען בערגעל לינקס וועט איהר האָבען עשטאָן. ס'איז אַ מהלך פון אַנדערטהאַלבען מייל, נישט מעהר. ווען איהר וועט אַרויף אויפ'ן בערגעל, וועט איהר דערזעהן אַ דאַך, און דעם פּאַרקאַן פונ'ם פּאַרק.

איך האָב איהם בעדאַנקט און פערבעטען אויסצוטרינקען מיט אונז אַ פלעשעל וויין.

יענער האָט מיט פערגעניגען אָנגענומען די איינלאַדונג.

דער דאָזיגער ריכטער האָט זיך אַרויסגעוויזען פאַר אַ זעהר אָנגענעהמען מענשען.

— ביי אייך אין האָטעל וועט זיך אפשר געפינען פאַר מיר אַ פריי צימער? — האָט ביל אַ פרעג געטון.

— זעלבסטפערשטענדליך, מיסטער! — האָט געענטפערט די באַלעבאָסטע — איך וועל באַלד רופען דעם מיסטער מאַרטין.

זי איז אַוועק, און אין אַ ווײַלע אַרום איז זי געקומען אין דער בעגלייטונג פונ'ם בעל־אכסניא — אַ ברייטפּלייציגען מאַנספערשוין אין אַ קאַמזאָל מיט פערשאַרצטע אַרבעל.

ביל האָט איבערגע'חזר'ט זיין ביטע.

דער בעל־אכסניה האָט געענטפערט, אז אַלע נומערן אין דעם האָטעל זענען פערנומען, נאָר אַז אונטען איז דאָ אַ פרייער צימער לעם דעם ביליאַרד־צימער, וואו מען קען אַוועקשטעלען אַ בעט.

ער האָט אונז מיט'ן באַר אַוועקגעפיהרט לינקס און געעפענט אַ טיר.

— דאָס איז אַ גרויסער ליכטיגער צימער — האָט ער געזאָגט — די פענסטער געהען אַרויס גלייך אויף דער גאַס.

— אויסגעצייכענט! — האָט זיך ביל דערפרייט — אויף דער גאַס קאָן עפּיס טשיקאַוועס פּאַסירען, ווי, למשל, הינט קאָנען זיך בייסען, אַ פערד קאָן פאַלען, און דורך אַ פענסטער איז אויף דעם זעהר טשיקאַווע צו קוקען... אַלזאָ, איך בעשטעל פאַר זיך דעם צימער!

— קאָן מען קריגען טיי? — האָב איך אַ פרעג געטון.

— זעלבסטפערשטענדליך! — האָט די באַלעבאָסטע אַ שמייכעל געטון — איך וועל באַלד אַריינברענגען אין עס־צימער.

מיר זענען אַריין גלייך נאָך איהר אין דעם גרויסען געראַמען עס־צימער, די ווענד פון וועלכען עס זענען געווען בעהאָנגען מיט ביליגע גראַווירען, אייל־בילדלעך, און פּאָרטרעטען פון דער קעניגליכער משפחה.

אין עטליכע מינוט שפּעטער האָט אונז אַ דיקע פויערטע אַריינגעבראַכט אַ קאָכעדיגען טשייניק טיי.

זי האָט אויך אַוועקגעשטעלט אויפ'ן טיש טעלערס מיט ברויט, שעלעכלעך פּוטער, קאַלטען פלייש און היימישע קיכלעך.

דער שפּאַציר אונזערער אויף דער פרישער לופט האָט דערוועקט אין אונז אַ וועלפישען אַפּעטיט, און מיט זשעדנעקייט אַרויפוואַרפענדיג זיך אויפ'ן עסען, האָב איך מיט ביל'ן זיך גלייכצייטיג איבערגעלייגט, וואָס מיר האָבען ווייטער צו טון.

(פאָרטזעצונג קומט).

פלענער פון די סאוויעטען צו פראדוקטיוויזירען 60,000 יודישע משפחות

די לאגע פון די יודישע קוסטארען אויף אוקראינע פערערגערט זיך צוליב מאנגעל פון רויה-מאטעריאלען

מאסקווא, (יט"א) די לאגע פון א גרויסען טייל יודישע קוסטארען אויף אוקראינע האט זיך לעצטענס בעדייטענד פערערגערט צוליב מאנגעל פון רויה-מאטעריאלען, איז בעריכטעט געווארען אויף דער בעראטונג פון ד' יודישע העלעגאטען אויפ'ן אלאוקראינישען סאוויעטען-צוזאמענפאהר,, וואס האט זיך איצט פערענדיגט אין כארקאוו.

אויף דער בעראטונג איז אויך אנגעוויזען געווארען, אז די יודען, וואס מען שיקט אויף ארבייט אין די צוקער-פאבריקען ווערען שלעכט אויפגענומען און שלעכט בעהאנדעלט.

די רעגירונג האט בעשטימט א סומע פון 143,000 רובעל אריבערצופיהרען די רעקלאסירטע יודען פון אוקראינע צו פראדוקטיווער ארבייט. ווי עס איז בעריכטעט געווארען אויף דער בעראטונג וויל די רעגירונג אין פערלויף פון קומענדען פינף יאהר אריבערציהען אין פראדוקטיווער ארבייט זעכציג טויזענד יודישע פאמיליעס פון דער צאהל קאנזוירען 25,000, 11,000 בעשעפטיגען אויף לאנדווירטשאפטליכער ארבייט ארום די שטעטלעך, 7000 אין האנדווערק, און 10,000 אריינציהען אין דער אינדוסטריע.

ארום געפלאנטע יודישע אוניווערזיטעט אין אמעריקא.

ניו-יארק, (יט"א) אויף דער פערזאמלונג אין האטעל „אסטאר" וואס איז געווען געווידמעט דער גרינדונג פון א יודישען אוניווערזיטעט אין די פעראייניגטע שטאטען, האט זיך ענטוויקעלט א ברייטע דיסקוסיע וועגען דעם כאראקטער פון דער הוכשול און צו דארף זי זיין בעשטימט פאר יודען ווי מיר האבען שוין מיטגעטיילט, האט א אנאנימער נישט-יודען אדער אויסשליסליך פאר יודען. נימער קאטוילישער שפענדער אסיגנירט אויף דעם צוועק 200,000 דאלאר, כדי אבער בעקומען א טשערטער אויף אן אוניווערזיטעט דארף מען נאך זאמלען 300,000 דאלאר.

נאך א לעבהאפטער דיסקוסיע איז בעשלאסען געווארען דאס דער נייער אוניווערזיטעט דארף זיין אפען פאר אלע. מען דארף אויך דארט אונטערריכטען די יודישע וויסענשאפט-צווייגען, פילאזאפיע, און יודישע קולטור אדער נישט אלס רעליגיע. צום סוף איז געוועהלט געווארען אן ארגאניזיר-קאמיטעט מיט ה' באקסער בראש.

אנטיסעמיטישע שילער פרובען צו דערטרונקען א יודיש קינד

מאסקווא, (יט"א) דער יודישער שילער פון סוראש משה קאן איז נעראטעוועט געווארען פון א ויכערען טויט ווען זיינע אנטיסעמיטישע חברים האבען צוויי מאל נעפרובט איהם צו דערטרינקען אין דעם סוראזשער טייך.

צום גליק איז דאס וואסער נישט געווען קיין טיפע, האט דער יודישער שילער ארויסגעשוואומען. דערוויל זענען אנגעקומען מענשען און די כוליגאנעס האבען זיך געמוזט צולויפען. א ספעציעלע קאמיסיע איז ארויסגעשיקט געווארען פון מינסק קיין סוראזש כדי אויסצופארשען דעם גאנצען ענין און אויך קאנטראלירען די שטימונגען אין דער שול, וואו עס לערנען זיך די אנטיסעמיטישע קינדער.

100 יאהר „מושב זקנים" אין לאנדאן

לאנדאן (י.ט.א.) דא איז געפייערט געווארען דער 100-יעהריגער יובילעאום פון דער לאנדאנער „מושב זקנים"-געזעלשאפט. אויף א פערזאמלונג, וואס איז פארגעקומען, כדי צו בעהערען דעם יובל, האט דער פארזיצער עדווארד דזשאזעף ערקלערט, אז לכבוד דעם יאהרהונדערט, וואס די געזעלשאפט עקזיסטירט, ווערט געפיהרט א קאמפאניע צו שאפען 10 טויזענד פונט פאר דעם „מושב זקנים". ביז-איצט איז שוין איינגעפלאסען 2 טויזענד פונט.

פון „פרץ-שרייבער-פעראיין"

ניו-יארק, (יט"א). די ניי-ערוועהלטע פערוואלטונג פון יודישען ליטעראטען-פעראיין אויפ'ן נאמען פון י. ל. פרץ אין ניו-יארק האט זיך קאנסטיטואירט אויף פאלגענדען אופן:

אלס פארזיצער איז אויסגעוועהלט געווארען א. זעלדין, אלס וויצע-פארזיצער — דר. ל. פאגעלמאן, סעקרעטאר — תלוש, קאסיר — ה. מעקלער, און דער עקזעקוטיווע זענען אריין: יעקב קירשענבוים, ב. לעוויטאן, יואן קרישטאל, ראובן אייזלאנד, און מונקעס.

א יודישער פילם-סטאר ווערט גייסטיג-קראנק

לאס אנדזשעלאס, (יט"א) די בעקאנטע יודישע פילם-ארטיסטין אלמא רובענס איז גייסטיג קראנק געווארען און מען האט זי איבערגעפיהרט אין שפיטאל פאר גייסטיג-קראנקע אין פאטאן, אין קאליפארניע.

געשטארבען יוליוס מארגענטוי

ניו-יארק (י.ט.א.) דא איז געשטארבען אין עלטער פון 70 יאהר יוליוס מארגענטוי, א ברודער פון הענרי מארגענטוי, דעם געוו. אמבאסאדאר פון די פעראייניגטע שטאטען אין טערקיי. דער פערשטארבענער איז געווען א בעקאנטער פילאטעליסט און איז געווען דער פרעזידענט פון דער אינטערנאציאנאלער אויסשטעלונג פון פאסט-מארקעס אין ניו-יארק אין יאהר 1926.

ברוך הבא! דער זומער מיט די היצען איז שוין דא

געגען שווייס פון פיס און שלעכטען ריח

נוצט נור דעם פראשעק „ראדיקאל"

פרייז נור 30 גר. אויך פלאסטער „ראדיקאל" געגען אדציסקעס היילט אויס די אדציסקעס אין פערלויף פון 48 שעה. פרייז נור 30 גר. אויך פלין „ראדיקאל" וואשט אב און נעמט ארויס פלעקען פון אלע קאלירטע שיך. צו יעדען פלעשעל פלין „ראדיקאל" ווערט צוגעגעבען אומזיסט דער בעוו. פראשעק „ראדיקאל" געגען שווייס פון פיס, אויך פלין „ראדיקאל" צו וואשען אלעס צו בעקומען ביים ציי-טונגס-פערקויפער גאלדבערג, פיעטריק. 21.

Dr. ADAM GROSGLIK

Al Kościuszki 27

tel. 51-78,

הויט- און וועגערישע קראנקהייטען און ליבעסהייל אינסט.

נעמט אן פון 4—7 אין אוונד.

Dr. med. W. EYCHNER

גינעקאלאג-אקושער

זגערזשער 11.

טעל 34-72

נעמט אן פון 6—8 אוונד.

אטיכטיגע

פערקויפערין

איז פון זאפארט נויטיג

אין קאלאניאל-געשעפט

פאמארסקי 41a

PALMA-PATENT

וויכטיג פאר לעטניקעס

אנשטאט זיך צו בארגען א בעט אויף אבנוץ-געלד

קויפט בעסער פאר'ן זעלבען געלד

אנ'עכט פאטענטירט בעט מיט א מאטראץ

וואס איז פערזעהען מיט דער שוץ-מארקע PALMA-PATENT

פאר וועלכען מיר גאראנטירען אויף 3 יאהר.

אויסערדעם, בעזיצען מיר שטענדיג אויף לאגער אין א גרויסען אויסוואהל

ניקעל-בעטען, אמעריקאנקעס,

ניקעל-קינדער-בעטען, קינדער-וועגעלעך,

טיש-בעטען, קינדער-בענקעלעך

מעטער-מאס. אויף רעדלעך.

מאטראצען גובעטע, שאטקאווע און קאנאדיסקע

קאזעטקעס און טאפטשאנעס

בעמ.: בעטלעך מיט וועגעלעך ווייס און ברוין 17 זל., פאלאווע-בעט. 14 זל.

רעיעלע בעהאנדלונג, פאבריקס-פרייזען, זעמטליכע רעפעראטורן.

הורט לאדז, פאלנאצנא 24, טעל. 31-85. דעטייל

איז דער 7-קל. שולע ש. זיעלאנקא זאכאדניא 68/70 —

ווערען אנגענומען שילער פון 6 יאהר אן און ווערען גרינדליך פארגעברייט אין אלע הינע מיטעלשולען. א ספעציעל געוויכט ווערט געלייגט אויף דער העברעאישער שפראך און אלע יודישע למודים.

בעמערקונג: דורכגאנג פיעטריקאווער 44—46

אכטונג, סוחרים!

באהן- און פאסט-עקספעדיציע

מ. גאלדמאן

לאדז, 26 פיעטריקאווער 26

נעהמט אן אלערליי עקספעדיציעס אין אלע ריכטונגען פון פוילען.

בעמערקונג: ביים דערהאלטען די סחורה, ווערען די נאכנאהמעס גלייך אויסגעצאהלט.

7553

לעטשניצע פון דאקטוירים ספעציאליסטען און דענטיסטישער קאבינעט.

בזשעזשינער 11, טעלעפאן 37-63

אפען פון 9 פריה ביז 7 אוונד.

ד"ר אימיך נאז, האלז, אויערען קר.	$4^1/_2$—$3^1/_2$
ד"ר קערשנער קינדער-קראנקה.	$4^1/_2$-3 11-9
ד"ר שיפמאן אינערליכע קראנקהייטען	2—12
ד"ר לובימאש הויט און געשלעכט-קר.	$1^1/_2$—$12^1/_2$
ד"ר שמירגעלד נערווען און גײסטיגע קר.	2—1
ד"ר גאלדבלאט אויגען-קראנקה.	$1^1/_2$—$12^1/_2$
ד"ר וויים כירורגישע קראנקהייטען	3—2
ד"ר שמערלאווסקי פרויען- און געבורטס-הילף	$4^1/_2$—$3^1/_2$

פסיכא-טעראפיע, שפר אך-שטראלונגען ווי שטאמלען א.א.וו. מאקען-שטעלן, קינסטליכע בערג-זון-בעשטראהל. אינשפריצונגען, מאסאזשען, עלעקטריזאציע, אפערעצ. אויף פערלאנג הויזיטען אין שטאט. און לאבאראטאריום ווערען אנגענומען אלע ארט אנאליזען, אויך פלעגמע און בלוט

אימפונגען געגען שקארלאטין.

ביי דער לעטשניצע איז בעעפענט געווארען

א רענטגען-אינסטיטוט.

ד"ר לאזשינסקי סטאר-אפאלסקא

צאהן-ארצט 10—1 3—6

קינסטליכע ציינער, קראנען, מאסטען א. א. וו.

די לעטשניצע איז אויך מעטיג זונטאג.

LEKARZ DENTYSTA צאהן-ארצט

St. GELBERG

זאכאדניא 15, טעל. 31-08.

היילט גאנץ פערנאכלעסיגטע ציינער- און מונדקראנקהייטען, צאהן-ציהונג אהן שמערצען, היילט מיט ליכט-בעשטראהלונג, ספעציעלער לאבאראטאריום פון קינסטליכע ציינער.

נעהמט אן פון 9 פריה ביז 7 אוונד.

א גרויסער אויספערקויף

— פון —

מאלער-שאבלאנען

א. פישאוויף, לאדז, פולנאצנא 9.

כ'נעהם אויך אן פערשידענע

מאלער-ארבייטען.

7397

לעטשניצע פון דאקטוירים ספעציאליסטען

און ערצטליך-דענטיסטישער קאבינעט

זגיערסקא 17 טעל. 16-33.

ד"ר ראקאווסקי נאז האלז, אויערען קר.	10—11 2—3 6—7
ד"ר ראזשאנער הויט און געשלעכט קר.	10—11 1—2
ד"ר גאלדשטיין- אויגען-קראנקהייטען פאלאק	1—2 7—8
ד"ר יוסטמאן נערווען קראנקהייטען	12—2 חוץ זונ.
ד"ר ראזענצווייג קינדער-קראנקהייטען	10-12 4-5
ד"ר פאפיערני פרויען און געבורטס-הילף	$11^1/_2$-1 5-6
ד"ר קאנטאר כירורגישע-קראנקהייט.	4-5 זונ. 1—2
ד"ר ווינבערג אינ. הערץ לונגען-קר	12—1, 6—7
ד"ר סטופעל רענטגען	10—12 4—6
א. גראדיענטשיק צאהן-ארצט	3—7
נ. ראזעס צאהן-ארצט	9—2

צאהן-מונדהיילונג, בעלייכטונגען, קראנען, מאסטען א.א.וו.

ביי דער לעטשניצע איז בעעפענט געווארען

א רענטגען-אינסטיטוט

היילונג פון הויט קראנקהייטען פון קאפ (פארך) מיט רענטגענשטראלען, פאר בעשטראהלונג און דורכלייכטונגען, קווארץ-לאמפע, דיאטערמיע, עלעקטראליזאציע, אלע מעגליכע אנאליזען. א קורס פאר שוועסטער. אימפונגען געגען שארלאך (שקארלאטין) פון 4—5 נאכם.

די לעטשניצע איז אויך אפען זונטאג.

וויזיט אין דער שטאט.

ערצט.-קאסמעטיש. גאבינעט

פרל. מארקוס נעהמט אן פון 5—7 אוונד

קנה חכמה קנה בינה ואל תט מאמרי פי

אז די דארפסט ערלעדיגען סאנדאווע זאכן זאלסט דו גלייך קומען צו לויפען אין ביורא

17 פיעטריקאווער 17

52 זאכאדניא 52

אז תלך לבטח דרכך

ווייל אין ביורא ביי ה' מאנעלא ווערט געוויסענהאפט ערלעדיגט און געשריבען אלע סאנדאווע זאכען, ביטעס, קלאוזולעס, זאבעזפיעטשעניעס אויף אלע שטעט אין פוילן, קארנע און ציוויל אפעלאציעס, אדוואלאציעס, אינטערציזיעס, ספעציאליסט פון שותפות-אקטען, איבערזעצונגען אין אלע שפראכען.

מיט אכטונג

י. מאנעלא, פיעטריקאווער 17

דורכגאנג זאכאדניא 52.

PORADNIA WENEROLOGICZNA

פון דאקטוירים-ספעציאליסטען

זאוואדזקא 1.

נאר פאר וועגערישע הויט-קראנקה. און מענער-שוועכע אנאליזען פון בלוט און אויספלוס אויף סיפיליס און טריפער. קאנסיליומס מיט ספעציאליסטען פון אורא-לאגישע און נערווען-קראנקהייטען. קווארץ-לאמפ. עלעקטרישער הייל-קאבינעט קאסמעטיק.

-- טעטיג פון 8 פריה ביז 9 אוונד. --

פון 11 ביז 12 ביי טאג און פון 2 ביז 3 נאכמ. נעמט-אן א פרוי-דאקטאר נור קינדער און פרויען זונטאג פון 9 פריה ביז 2 נאכמיטאג.

– בעזונדער ווארטע-צימער פאר פרויען. –

וויזיט 3 זל.

לעכער מאשינאווע

ווערען אנגענומען אויסצונייהען צו ביליגע פרייזען

ביי ג. נארדמאן

29 זגעלניצקא 29

Dr. med. H. LAJCHTER

צאהן-כירורג

דיפלאם., קין-, גימען- און צאנג-קראנקהייטען.

Konstantynowska 9.

telefon 49-66

od 1½—6 po poł. 4694

אבאנאמענטס-פרייז: אין לאדז — 5 זל. א חודש מיט אפטראגען א היים; אויף דער פראווינץ — 6 זל. א חודש; אין אויסלאנד — 8 זל.

פאר'ן אינהאלט און טערמינפון די אנאנסען איז דער פערלאג נישט פעראנטווארטליך. די אדמיניסטראציע איז אפען בייטאג און ביינאכט.

אנאנסען-פרייז: פאר'ן טעקסט—18 גר. פרייטאג און ערב יו"ט—24 גר. אין דער זייט 8 שפאלטען אין טעקסט—40 „ „ „ „ „ 60— „ 4 „

פאר א מילימעטער-שורה: נאכ'ן טעקסט—12 „ „ „ „ „ 18— „ 8 „

אויסער דער שטאט 50 פראצ. טייערער. אויסל. 100 פראצ. טייערער. מעלדונגען—10 גר. אווארט

Za Wydawnictwo „Najer Folksblat" Spółdz. z odpowiedz. udziałami: Ch. J. Brzustowski i D. Silberberg.

Czcionkami i druk „Najer Folksblat" Piotrkowska 21;

Redaktor odpowiedzialny Ch. Kaufman.